

A közzététel időpontja: 2021. július 16.
Az alkalmazás kezdő dátuma: 2022. január 1.

ROMÁN NYELV ÉS IRODALOM

RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

Közép- és emelt szint

1. Szövegértés

- 1.1. Különböző műfajú és tematikájú szövegek lényegének megértése.
 - 1.1.1. Információk értelemszerű szelektálása, célirányos kiválasztása és újraalkotása.
 - 1.1.2. Önálló véleményformálás az új ismeretek, gondolatok befogadásakor.
 - 1.1.3. Megfelelő tájékozottság és jártasság a nyomtatott és elektronikus információforrásokban, a médiaműfajokban.
 - 1.1.4. Grammatikai és irodalmi ismeretek alkalmazása írott és elektronikus formában közvetített szövegek megértésében és megformálásában.
- 1.2. Szépirodalmi és közismereti szövegek értelmezése.
 - 1.2.1. Szövegértelmezési eljárások alkalmazása a különböző szövegfajták köréből.
 - 1.2.2. Az irodalom nevelő-, ismeret- és élményközvetítő szerepének megértése és bemutatása.
 - 1.2.3. Különböző szövegfajták (*szépirodalmi, tudományos, hivatalos, publicisztikai*) összetétele, nyelvi, stilisztikai, szerkezeti sajátosságainak felismerése.
 - 1.2.4. Az írott közlés kohéziójának, logikai kapcsolatainak feltárása, a cél és a kommunikatív kontextus meghatározása.
 - 1.2.5. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli, ok-okozati összefüggések felismerése és megértése.
 - 1.2.6. A címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő írásos és élőszavas szövegek helyes megformálása.

2. Írásbeli szövegalkotás

- 2.1. Szépirodalmi és közismereti témák feldolgozása különböző típusú szövegekben. (Pl. a nemzetiségek helye és szerepe az Európai Unióban; a kettős nyelvűség, a kétnyelvűség, a nyelvcsere; a globalizáció; a kulturális örökség; az emberi kapcsolatok, az érzelmi intelligencia megnyilatkozási formái; a számítógépes újvilág.)
- 2.2. Címnek, címzettnek, témának megfelelő tartalmú, stílusú, felépítésű írásmű megformálása a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban. (Pl. jegyzet, ajánlás, kronologikus beszámoló, úti napló, beszámoló színházi vagy filmélményről, értekezés, esszé, műértelmezés.)
- 2.3. Probléma írásos megvitatása az önálló érvelés és a meggyőzés módszerével.
- 2.4. Olvasmányélmény kifejezése tartalmi, nyelvi és szerkezeti szempontból egyaránt.

- 2.5. Művészi alkotással kapcsolatos esztétikai élmény kifejezése szabatos stílusban és logikus felépítésben.
 2.6. Hivatalos iratok megalkotásához szükséges tartalmi és formai követelmények készségszintű elsajátítása és alkalmazása (pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, jegyzőkönyv).
 2.7. A szövegszerkesztés normáinak, technikai lépéseinek alapos ismerete, biztos helyesírás, jó arányérzék és esztétikus íráskép.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- 3.1. Önálló közlés megformálása, alkalmazkodva a nyelvi normához, az adott beszédhelyzethez, témához, illetve műfajhoz.
 3.2. Jól összefogott, lényegre törő, logikus felépítésű szóbeli előadás (*megfelelő artikuláció, helyes hangsúly, hanglejtés, beszédtempó*).

4. Fogalomhasználat

- 4.1. Az olvasmányélmények értő-érző befogadása, fogalmilag helytálló bemutatása.
 4.2. Etikai, esztétikai, költészettani, nyelvi fogalmak megfelelő alkalmazása.
 4.3. Fogalmak megvilágítása gyakorlati példák alapján.
 4.4. Csak emelt szinten:
 Fogalmak összefüggéseinek értelmezése, összevetése történeti kontextusokban.

B) TÉMAKÖRÖK

Az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei.

1. Román nyelv

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői, funkciói, formái. Metanyelvi kommunikáció.	Nyelvi és nem nyelvi kódok összehangolt alkalmazása. A kommunikáció esztétikai szerepe.
1.2 A nyelvekről általában	A nyelvek eredete. Különböző nyelvcsaládok és nyelvtípusok.	Nyelvek, nyelvterületek Európában.

	<p>Neolatin nyelvek. A diakrón és a szinkrón nyelvvizsgálat. Írástörténeti alapismeretek.</p>	<p>Agglutináló (ragozó), izoláló (elszigetelő) és flektáló (hajlító) nyelvtípusok. A nyelv mint változó rendszer. Mozaikok az írás történetéből.</p>
1.3 A román nyelv története	<p>A román nyelv neolatin eredete. Nyelvrokonság. Keletkezéstörténetének főbb szakaszai. Érintkezés idegen népekkel, azok hatása a nyelv alakulására, változására. A történelmi-kulturális kontextus és a szókincsformálás összefüggései. A nyelvrokonság mibenléte, kritériumai. Nyelvtörténeti források: nyelvemlékek (írott, nyomtatott). A román nyelvű írás kezdetei: <i>Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung</i>.</p>	<p>Kitekintés: a kolostorok mint a román nyelv és kultúra bölcsői.</p>
1.4 Az írott nyelvi norma kialakulása	<p>A protestantizmus hatása a román kultúrára. A vallásos irodalom hatása a román nyelv fejlődésére. A történetírás hozzájárulása a román irodalmi nyelv és az irodalom fejlődéséhez. A könyvnyomtatás terjedése. Román nyelvterületek.</p>	<p>A román irodalmi nyelv fejlődéstörténete.</p>
1.5 Nyelvművelés	<p>Költők-írók (köztük hazai román alkotók) vallomásai a nyelvről. A mai román nyelvművelés alapkérdései (pl. neologizmusok, idegen szavak, közhelyek).</p>	<p>A műfordítások szerepe, jelentősége. Az írott és az elektronikus információforrások szerepe a nyelvművelésben.</p>
1.6 Nyelvváltozatok	<p>Dialektusok: dákoromán (<i>munteniai, moldovai, bánáti, körösvideki, máramarosi</i>); aromán; (macedoromán), meglenoromán; isztroromán. A mai román nyelv tagolódása.</p>	<p>A mai román nyelv vertikális és horizontális rétegződése.</p>

	<p>Főbb nyelvváltozatok: köznyelv, nyelvjárások, csoportnyelvek.</p> <p>A földrajzi és társadalmi rétegződés megnyilvánulása a szókincsben: regionális köznyelv, szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng.</p> <p>A magyarországi románok nyelvi változatai.</p> <p>Egynyelvű és kétnyelvű (hagyományos és online) szótárak rendeltetésszerű használata.</p>	Különböző nyelvjárási szövegek elemzése.
1.7 Nemzetiségi nyelvhasználat	Magyarországon beszélt más nemzetiségi nyelvek megnevezése.	<p>Nemzetiségi nyelvhasználat.</p> <p>Kettős nyelvűség (nyelvjárás és köznyelv) kétnyelvűség (román és magyar nyelv).</p> <p>Egyéni és kollektív kétnyelvűség.</p> <p>Nyelvcseré.</p>
1.8 A nyelvi szintek; a nyelv grammatikai jellemzői	<p>Szépirodalmi és közismereti szövegek hang-, alak-, mondat- és jelentéstani elemzése.</p> <p>Szabályok alkalmazása a különböző szövegtípusok megformálásában.</p>	
1.9 Hangtan	<p>Hangtani ismeretek.</p> <p>Magán- és mássalhangzótörvények.</p> <p>Hangcsoportok (<i>diftongus, triftongus, félhangzó</i>).</p>	<p>A román és a magyar hangállomány összevetése.</p> <p>A román nyelvjárások főbb eltérései.</p>
1.10 Szóalaktan	<p>Hiátus. Hangsúlyos és hangsúlytalan szótagok.</p> <p>A <i>suffixumok</i> és <i>prefixumok</i> szerepe a szóalak felépítésében és jelentésében.</p> <p>Nyelvhelyesség a szóképzésben.</p> <p>Szó- és szövegkörnyezet.</p>	<p>Alapszavak, képzett szavak, szócsaládok.</p> <p>Szavak értelmének meghatározása szövegkörnyezetben.</p> <p>A román helyesírás alapelvei.</p> <p>Egy szöveg(részlet) szótani elemzése.</p>
1.11 Szófajtan	<p>Szófajtani alapismeretek.</p> <p>A szófajok rendszere.</p> <p>Átmeneti szófajok helyesírása.</p>	Szófajváltás példákkal illusztrálva.
1.12 A mondat szintagmatikus felépítése (szószerkezetek)	<p>A mondat felépítése, fő részei.</p> <p>Az állítmányi szerkezet és a bővítmények elemzése.</p> <p>Az <i>állítmány</i> és az <i>alany</i> egyeztetése.</p> <p>Az <i>alárendelő</i> és a <i>mellérendelő</i> szintagma.</p>	<p>Alaki és értelmi egyeztetés.</p> <p>Az alany és az állítmány viszonyának értelmezése.</p>

		Mondatok szintagmatikus szerkezeteinek készségi szintű meghatározása és ágrajzainak megformálása.
1.13 Mondattan	Mondattani fogalmak ismertetése. A mondat az <i>előszavas</i> és az <i>írással</i> közlésben. A mondatok fajtái szerkezetük szerint. Az egyszerű mondat. Az összetett mondat. A mellérendelés és alárendelés. Többszörösen összetett mondat.	Összetett mondatok elemzése.
1.14 A mondat a szövegben	A mondat és a szöveg. A mondat jelentése szövegkörnyezetben. A mondat denotatív és konnotatív jelentése.	
1.15 Logikai és tartalmi viszonyok	<i>Nyelvi és nem nyelvi</i> jelek szerepe a <i>kijelentő, kérdő, óhajtó, felkiáltó</i> és <i>felszólító</i> mondatok megkülönböztetésében. A mondatok <i>modalitása</i> . Mondatfajták elemzése nyelvtani, jelentéstani eszközökkel.	A mondat és a szöveg kapcsolatának bemutatása. A szinteződés és a tömbösödés jelenségei.
1.16 Jelek és jelrendszerek	Jel, jelentés, szójelentés. A nyelvi jelek rendszere. Szóelem (morféma), szavak (lexémák), szó szerkezetek (szintagmák), mondatok. Jelek csoportosítása. A hangalak és a jelentés kapcsolata. A <i>hangutánzó</i> és a <i>hangulatfestő</i> szavak. <i>Egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú</i> szavak. (Szótárhasználat). <i>Szinonimák, antonimák</i> . A jelentésmező.	A szókapcsolatok szerepe (szabadon választott) irodalmi művekben. Korok, szabályok, nyelvi kifejezésmódok. Metaforikus kifejezések helyes megfejtése.
1.17 A szöveg	A szöveg természete. A szöveg <i>nyelvi</i> és <i>nem nyelvi</i> jelei.	Szövegelemzési gyakorlatok, logikai-jelentéstani összefüggések felismerése.

	Szövegkohézió; <i>globális és lineáris</i> kohézió.	
1.18 Szövegfunkciók	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg két alapformája (<i>az élőbeszéd és az írás</i>). A különböző szövegtípusok jellemzői. A szöveghasználati szabályok ismerete. A kommunikáció kódja (<i>nyelvi és nem nyelvi összetevői</i>).	A szövegösszetartó erő és összetevői (nem nyelvi tényezői; jelentésbeli kapcsolatai; nyelvtani kapcsolatai).
1.19 A szöveg szerkezete	A szövegértést és a szövegalkotást meghatározó kommunikációs körülmények. <i>A tájékoztató, a kifejező és a felhívó</i> szövegfunkciók. A szöveg szerkezeti egységei. Rendszermondat, szövegmondat. A szöveg szerkeztípusai: Időrendi (<i>lineáris</i>), térbeli, logikai.	A szövegszintek és a szövegösszetartó erő összefüggései. Prózai szöveg szerkezeti elemzése (mikro- és makroszerkezeti egységei; szerkeztípusai). Más szerkesztésmódok (<i>párhuzamosság, ellentétezés, keretes, mozaikszerű, képzettársításos</i>).
1.20 A szöveg jelentése	A szöveg <i>globális</i> kohéziójának eszközei: A szöveg témahálózata, az <i>izotópia</i> , tartalmi-logikai kapcsolatok (<i>térbeli, időbeli, logikai viszonyok, ok-okozati kapcsolatok</i>); a témajelölő cím. Jelentésbeli kapcsolóelemek a szövegben (<i>kulcsszavak, rokon jelentésű szavak, többjelentésű szavak, azonos alakú szavak, ellentétes jelentésű szavak</i>). A <i>téma-réma</i> kapcsolatok.	Egy szöveg <i>lokális, temporális, kauzális</i> szegmentumainak feltárása. <i>Témahálózatok</i> jelölése.
1.21 A szöveg grammatikája	Grammatikai kapcsolóelemek, előre- és visszautalások. A mondat szórendje. A szöveg ritmusa.	A grammatikai kapcsolóelemek szerepe a szövegösszefüggés megteremtésében.
1.22 Szövegértelmezés		Témahálózat felismerése a különböző szövegtípusokban. Szövegértelmezési feladatok megoldása (<i>témahálózatok mikro- és makrostruktúrák követése, egyeztetés, szórend</i>).

<p>1.23 Az intertextualitás</p>	<p>Az <i>intertextualitás</i> értelmezése szépirodalmi és közismereti szövegekben..</p>	
<p>1.24 Közlésmódok és műfajok, szövegtípusok és kommunikációs szintek</p>	<p>A nyelvi kódok beszélt és írott formái. A kommunikáció célja. A közlés logikai-szemantikai felépítése. A szövegösszefüggés három síkja (<i>nyelvtani, jelentésbeli, nyelven kívüli</i>). Különböző szövegfajták <i>tartalmi és formai</i> kapcsolata a kommunikációs folyamattal. A tömegkommunikáció. Szövegtípusok és viselkedési szokások. Kommunikáció iránya: <i>dialogikus</i> és <i>monologikus</i> szövegek. Kommunikációs funkciók: <i>elbeszélő, leíró</i> és <i>érvelő</i> szövegek. <i>Szóbeli</i> és <i>írásbeli</i> szövegtípusok. Szövegtípusok a kommunikációs szintek szerint (<i>szépirodalmi, tudományos, hivatalos, magánéleti, közéleti</i>). Szövegalkotás módja: <i>tervezett</i> vagy <i>spontán</i> szövegek. Funkcionális szövegek papíralapon és online formában. Megszólítási formulák helyes alkalmazása. A szövegtípusok és a stílusrétegek.</p>	<p>A különböző szövegtípusok tartalmi, nyelvi és szerkezeti jegyeinek ismerete. Egy téma megjelenítése különféle szövegtípusokban.</p>
<p>1.25 A média, elektronikus kommunikáció</p>	<p>Tömegközlelési és tájékoztatási eszközök (<i>a sajtó, a rádió, a televízió és az internet</i>). Tájékoztató és véleményközlő sajtóműfajok. Nemzetiségi adások. Az elektronikus média műfajai. <i>Etikus</i> kommunikáció a médiában és az online felületeken.</p>	<p>Néhány példa megformálása a legjellemzőbb sajtóműfajokból. A nemzetiségi rádió- és tévéműsorok, valamint egy <i>román nyelvű hetilap</i> bemutatása önálló véleményformálással. A nemzetiségi műsorok jelentősége.</p>

	Az új közlésmódok társadalmi hatásai.	
1.26 Projektkészítés (papíralapú és online)	<p>A projektkészítés szempontjainak, módszereinek ismerete.</p> <p>Önálló projektkészítés <i>hagyományos</i> és <i>elektronikus</i> formában.</p> <p>A téma kijelölése, címadás, szövegtípus kiválasztása, a projekt céljainak megfogalmazása.</p> <p>Anyaggyűjtés (<i>terepen, könyvtárban, interneten</i>).</p> <p>Az összegyűjtött anyag <i>szelektálása, rendszerezése, vázlatkészítés, a szöveg kidolgozása</i>.</p> <p>Idézés, hivatkozás, bibliográfia jelölése az <i>etikai szabályok</i> követésével.</p> <p>Önellenőrzés.</p> <p>Projektmunka-vázlat-PowerPoint.</p> <p>IKT-eszközök rendeltetésszerű használata.</p>	
1.27 Retorikai alapismeretek	<p>A szónoklattan jellemzői.</p> <p>Retorika és kommunikáció.</p> <p>A nyilvános beszéd és a kommunikációs folyamat tényezői.</p>	Alapismeretek a szónoklattan történetéből.
1.28 A nyilvános megszólalás szövegtípusai	<p>A szónoki beszéd fajtái.</p> <p>A szövegszerkesztés logikus menetének ismerete (<i>témaválasztás, címadás, szövegtípus kiválasztása</i>).</p>	
1.29 Érvelés, vita	<p>Az érvelő szöveg helyes felépítése szóbeli és írásos formában egyaránt.</p> <p>Az érvek fajtái és az érvelés módszerei.</p> <p>Az érvelés műfajai: <i>bizonyítás</i> és <i>cáfolat</i>.</p> <p>A kulturált vitatkozás kritériumai.</p>	<p>Különböző érvelő típusú szövegek megformálása és bemutatása.</p> <p><i>Írásos és élőszavas</i> érvelések tárgyyszerű értékelése tartalmi és nyelvi szempontból.</p>
1.30 Nyelv és stílus	<p>A stílus fogalma és jelentősége.</p> <p>Stíluselem, stílusérték.</p>	
1.31 Stíluszeszközök	<p>Szépirodalmi szövegek stílusa.</p> <p>A zeneiség stíluszeszközei.</p>	Képek és összetett képrendszerek értelmezése.

	A képszerűség stíluseszközei: szóképek, képrendszerek felismerése.	
1.32 Stílusrétegek	A román nyelv beszélt és írott nyelvű stílusrétegeinek jellemzése; a <i>társalgási</i> , a <i>hivatalos</i> , a <i>publicisztikai</i> és a <i>tudományos</i> stílus ismérvei.	
1.33 Az állandósult szókapcsolatok stílusértéke	A román szólások és közmondások etikai és esztétikai sajátosságai.	Román-magyar szólások és közmondások összehasonlítása, kölcsönhatások felismerése.
1.34 Helyesírási és kiejtési ismeretek	A román helyesírás rövid története. Az új román helyesírási szabályok rendeltetésszerű használata (DOOM).	Írásos szövegalkotás a helyesírási szabályok betartásával. Élőszavas közlések (<i>feleletek, előadások, projektek</i>) helyes kiejtéssel.

2. Irodalom

2.1 Szerzők, művek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1.1 Román népköltészet	<p>A „<i>doina</i>” mint a román népköltészet jellegzetes alkotása.</p> <p>A <i>doina</i> sokszínűsége, tartalmi, hangulati jellemzői.</p> <p>A <i>Miorița</i> című népballada mint a román folklór költészet gyöngyszeme.</p> <p>Az „<i>áldozati motívum</i>” megjelenítése a <i>Monăstirea Argeșului</i> című népballadában.</p>	<p>A <i>lét</i> és <i>nemlét</i> kérdései a <i>Tinerețe fără bătrânețe</i> mese világában.</p> <p>A román népballadák tartalmi és formai sajátosságai. Sorsfilozófiai kérdések a <i>Miorițában</i>.</p> <p>Párhuzamok (<i>témák, motívumok</i>) a <i>Monăstirea Argeșului</i> és a <i>Kőműves Kelemennében</i>.</p>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1.2 A felvilágosodás és nemzeti ébredés kora a román irodalomban	Szemelvények a román felvilágosodás korszakából.	Az európai felvilágosodás hatása az <i>Erdélyi Iskola</i> filozófiájára.
2.1.3 Román irodalom a 19. század első felében	A korszak eszme- és stílusirányzatai: <i>klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika.</i>	Társadalmi-kulturális, irodalmi élet a 19. század első felében. (Pre)romantika szabadon választott román irodalmi alkotásokban. Kitekintés a társzművészetekre (<i>képzőművészet, zene</i>).
2.1.4 Az 1848-as írók hozzájárulása a román nyelv és irodalom fejlődéséhez	Az 1848-as írók hitvallása. Új műfajok és művek. Vasile Alecsandri alkotói <i>portréja</i> , közéleti szereplése. Lírájának tartalmi, műfaji, formai sokszínűsége. <i>O seară la Lido</i> illetve <i>Steluța</i> (műértelmezés). Vasile Alecsandri , a <i>pasztellkép</i> megteremtője a román irodalomban. <i>Malul Siretului</i> és <i>Iarna</i> című alkotások értelmezése.	(Pre)romantika a román és a magyar irodalomban. Természetábrázolás Vasile Alecsandri pasztellképeiben. Kitekintés a korabeli tájfestészetre.
2.1.5 A román irodalom nagy klasszikusainak kora	Mihai Eminescu romantikus <i>életművének</i> sokszínűsége, egyedisége. Témák, motívumok, műfajok, poétikai megoldások a költőgénusz lírájában: <i>Sara pe deal, Dorința, Lacul, Floarea albastră, De ce nu-mi vii? Pe lângă plopii fără soț, Mai am un singur dor.</i> <i>A Luceafărul</i> című filozófiai főművének sokrétű értelmezése, allegorikus jelentéseinek megfejtése.	Mihai Eminescu helye a világirodalomban (<i>nemzeti és egyetemes költő</i>). További 3-4 költemény ismerete (pl. <i>Epigonii, Glossă, Scrisoarea I., Scrisoarea III.</i>).

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	<p>Összehasonlító műelemzés: Mihai Eminescu <i>Mai am un singur dor</i> - Petőfi Sándor <i>Egy gondolat bánt engemet.</i></p> <p>Mihai Eminescu <i>Fiind băiet păduri cutreieram</i> - Vajda János <i>A vaáli erdőben.</i></p> <p>Memoriter két-három költemény.</p> <p>Ion Creangă életműve.</p> <p>Etikai, filozófiai bölcsességek feltárása: egy mese, egy elbeszélés (novella) értelmezése.</p> <p><i>Amintiri din copilărie</i> önéletrajzi regényének értelmezése.</p> <p>Lélekrajz, jellemábrázolás.</p>	<p>Népiesség (népi humor), romantikus és realista vonások Ion Creangă (szabadon választott) kisepikai alkotásaiban.</p> <p>Ion Creangă <i>Harap-Alb</i> (a mű sokrétű értelmezése).</p> <p>A felnőtté válás lélektana Ion Creangă <i>önéletrajzi regényében</i> (<i>Amintiri din copilărie</i>).</p>
2.1.6 Realizmus a 19. század román irodalmában	<p>A realizmus filozófiai alapjai, jellemző stílusjegyei.</p> <p>Ioan Slavici erdélyi román realista író <i>látásmódja</i>.</p> <p>A „bűn és bűnhődés” motívuma Ioan Slavici <i>Moara cunoroc</i> című lélektani novellájában.</p> <p>„<i>Mara</i>” (regényértelmezés).</p> <p>A mű több szempontú megközelítése: nézőpont, jellemábrázolás, elbeszélés technika.</p> <p>Ion Luca Caragiale kiélezett látásmódja.</p> <p>Karcolatok és novellák (két-három mű) értelmezése, pl. <i>Două loturi</i>, <i>Lanțul slăbiciunilor</i>.</p> <p>Tipikus szereplők, tipikus körülmények.</p> <p>Ion Luca Caragiale mint a román irodalom <i>Molière</i>-je. Komédiáinak <i>O noapte furtunoasă</i> vagy <i>O scrisoare pierdută</i> értelmezése.</p>	<p>A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.</p> <p><i>Konfuciusi</i> bölcsességek a lét morális értelmezéséről (<i>szeretet, tisztesség, őszinteség, nagylelkűség, mértéktartás</i>).</p> <p>Mindezek hatása Ioan Slavici világlátására.</p> <p>Színházi, drámatörténeti- és elméleti (általános) ismeretek.</p> <p><i>Jellem- és helyzetkomikumok</i> egy <i>Caragialei</i> és egy <i>Molière-i</i> műben (részletek).</p>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1.7 A román irodalom a 19. század végén és a 20. század elején	<p>Eszméáramlatok, mozgalmak, stílusirányzatok (<i>realizmus, sămănătorizmus, poporanizmus</i>).</p> <p>George Coșbuc életművének bemutatása.</p> <p>Témák, műfajok, poétikai megoldások a különböző alkotói korszakokban.</p> <p>A szerelemélmény kifejezése a <i>La oglindă</i> című versben.</p> <p>George Coșbuc tájírása: <i>Noapte de vară</i> (műértelmezés).</p> <p>A falusi élet nagy eseményeinek költészete <i>Nunta Zamfirei</i> és <i>Moartea lui Fulger</i>.</p> <p>A műballadák tartalmi, formai sajátosságai.</p> <p>Két-három memoriter.</p> <p>Témák, motívumok, életérzések (pl. <i>gyökértelenség, elidegenedés, magány, melankólia, nosztalgia, szenvedés, búcsúzás, emlékezés</i>) a prófeta költő alkotásaiban.</p> <p><i>Bătrâni, Casa noastră</i> értelmezése.</p> <p>Octavian Goga és Ady Endre barátsága.</p> <p>Memoriterek (két-három mű).</p>	<p>A népi kultúra hatásának felismerése (népszokások, népi költemények, meseelemek).</p> <p>Sorsfilozófiai kérdések George Coșbuc műballadáiban.</p> <p>A Goga-versek szimbolikus jellege.</p> <p>A korszak stílusjegyei.</p>
2.1.8 Szimbolizmus a román irodalomban	<p>Alexandru Macedonski <i>portréja</i>, témák, életérzések, hangulatok, műfajok a költészetében.</p> <p>Alexandru Macedonski a román szimbolizmus teoretikusa.</p> <p>Művészi ideáljának kifejezése a <i>Noapte de decembrie</i> allegorikus művében.</p> <p>A szimbolista George Bacovia hangulatlírása, hangok és színek játéka.</p> <p>Témák, motívumok, dekadens életérzések (<i>magány, elidegenedés, szorongás, félelem, kirekesztettség,</i></p>	<p>Romantikus és szimbolista elemek keveredése Alexandru Macedonski költeményeiben (két-három mű).</p> <p>Összehasonlító műelemzés:</p> <p>Mihai Eminescu <i>Luceafărul</i>- Alexandru Macedonski <i>Noapte de decembrie</i>.</p> <p>„Ólomhangulat” George Bacovia lírájában.</p> <p>Jelképrendszerének megfejtése (<i>ólomvirág, ólomszerlem, ólomszárny</i>).</p>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	<p><i>életuntság, tehetetlenség, haláltudat</i>) két-három szabadon választott alkotásban. <i>Plumb</i>, a szimbolista költő hitvallása, lírai vallomása (komplex verselemzés).</p>	
2.1.9 Modernizmus	<p>Tudor Arghezi <i>életművének</i> főbb alkotói korszakai, írásművészetének sajátosságai: a román költői nyelv megújítása, <i>a rút esztétikája</i>. Hagyomány és újítás Tudor Arghezi költészetében. <i>Testament</i> (Testamentum) (versértelmezés). A rút esztétikája: <i>Flori de mucigai</i>. Az <i>Istenélmény</i> Tudor Arghezi költészetében. <i>Hit és szkepticizmus</i> drámai kifejezése. <i>Psalms (Tare sunt singur Doamne și pieziș...)</i> (műértelmezés). Memoriterek (egy-két mű). Lucian Blaga erdélyi román költő és filozófus, <i>filozófus és költő</i> portréja. Blaga mint a „<i>titkok titkainak</i>” hirdetője, a „misztérium költője és filozófusa”. A megismerés luciferi és paradicsomi felfogása a <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> című alkotásában (komplex verselemzés). Membékélés a halállal, <i>Gorunul</i> (műértelmezés). Memoriterek (egy-két költemény).</p>	<p>A „<i>hiszek hitetlenül Istenben</i>” filozófia felismerése Tudor Arghezi és Ady Endre istenes verseiben (két-három szabadon választott vers).</p> <p>A német expresszionizmus és Freud mélylélektanának hatása Lucian Blaga költészetére. Témák, motívumok, nagy kérdések (<i>élet-halál, minőségi lét-vegetatív lét, misztériumok</i>) szabadon választott művekben (két-három alkotás). Rokon vonások Lucian Blaga és József Attila költészetében: „<i>A Mindenséggel mérd magad</i>” (szabad válogatás alapján). Lucian Blaga <i>Gorunul</i> és Arany János <i>A tölgyek alatt</i> (komparatív műelemzés).</p>
2.1.10 Neomodernizmus, avagy a '60-as évek generációja	<p>Nichita Stănescu, Ana Blandiana mint a román költészet megújítói. E nemzedék hitvallása, filozófiai reflexiói, metaforikus kifejezésformái. Nichita Stănescu <i>portréja</i>, költészetének neomodern jellege.</p>	<p>Nichita Stănescu poétikai bravurjai, stílusának egyedisége, expresszivitása szabadon választott alkotásokban.</p>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	<p>A román szerelmi líra főművének <i>Leoaică tânără, iubirea</i> értelmezése.</p> <p>A stănescu stílus egyedisége.</p> <p>További alkotók és művek</p> <p>Ana Blandiana: <i>Părinții</i></p> <p>Nicolae Labiș: <i>Moartea căprioarei</i></p> <p>Ștefan Augustin Doinaș: <i>Mistrețul cu colț de argint.</i></p>	<p>Ana Blandiana: <i>Descântec de ploaie</i></p> <p>A zseni sorsa Alexandru Macedonski <i>Noapte de decembrie</i>, Ștefan Augustin Doinaș <i>Mistrețul cu colț de argint.</i> (Összehasonlító műelemzés).</p>
2.1.11 A román próza a 20. században	<p>20. századi román prózairók: Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil, Petrescu, Mircea Eliade.</p> <p>A hagyományos és formaújító regények sajátosságai és eltérő vonásai.</p>	<p>Témák, motívumok (<i>egyén és természet</i> szoros kapcsolata, <i>gazdasági rivalizálás, káinizmus, kriminális tett, ember és állat barátsága</i>) előfordulása más román és világirodalmi alkotásokban (<i>Miorița, Móricz Zsigmond Barbárok</i>).</p>
2.1.12 Századeleji írók	<p>Mihail Sadoveanu: <i>Baltagul</i> (komplex műértelmezés).</p> <p>Liviu Rebreanu <i>Pădurea spânzurașilor</i> (Akasztottak erdeje) című lélektani regényének értelmezése.</p>	<p>Mihail Sadoveanu: <i>Hanul-Ancuței</i> (elbeszélésmódok).</p> <p>Kitekintés más világirodalmi alkotásokra. Hasonló motívumok Liviu Rebreanu <i>novelláiban és regényeiben.</i></p>
2.1.13 A két világháború közötti irodalomban	<p>Camil Petrescu prózájának új elemei.</p> <p>A hagyományos formák elutasítása, <i>új elemek</i> a regény esztétikájában (<i>emlékidő, belső történések, levél, napló</i> beiktatása a regénybe).</p> <p><i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> (regényértelmezés).</p> <p>Választható írók és művek:</p> <p>Mircea Eliade <i>Maitrey</i> (műelemzés).</p>	<p>Új elemek a regény esztétikájában szabadon választott regény(részletek) alapján.</p>
2.1.14 A második világháború utáni román regény		<p>Marin Preda: <i>Cel mai iubit dintre pământeni</i> (című regény értelmezése).</p>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1.15 Színház és drámatörténet a 20. századi és a kortárs román drámaidom	Neves alkotók: Lucian Blaga, Marin Sorescu, Horia Lovinescu. Lucian Blaga: <i>Meşterul Manole</i> , modern, mítikus, expresszionista drámájának értelmezése.	Az „ áldozati motívum ” mint intellektuális jelkép a modern drámában. Manole <i>fausti</i> ihletésű hitvallása.
2.1.16 Neomodern színház	Marin Sorescu: <i>Iona</i> című neomodern, parabolikus drámájának értelmezése.	Kitekintés a <i>bibliai Jónásra</i> és Babits Mihály Jónás könyvére.
2.1.17 A magyarországi románok irodalmából	Magdu Lucian, Lucia Borza, Maria Berényi, Ana Radics Repisky. Témák (<i>gyermekkor, sorskérdések, gyökerek, nyelv, identitás, elidegenedés</i>), életérzések, műfaji változatok. Magdu Lucian: <i>Confesiune, Copilărie.</i> Lucia Borza: <i>Acasă.</i> Szabadon választott alkotások értelmezése (három-négy lírai és egy-két prózai mű). Memoriterek (három-négy költemény).	Magdu Lucian, Lucia Borza, Alexandru Hoţopan, Maria Berényi, Ana Radics Repisky. Szabadon választott alkotások értelmezése (2-3 mű).

2.2 Értelmezési szintek, megközelítések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.2.1 Témák, motívumok	Témák, motívumok értelmezése (<i>pl. hegy, erdő, folyó, tenger, ember és természet, természet és szerelem, bűn és bűnhődés, pénz, hegy-völgy, fény-sötétség, háború-béke, szeretet-elidegenedés, élet-halál, ifjúkor-öregkor, falusi és nagyvárosi életformák</i>).	A térben és időben közeli, illetve távoli román-, magyar- és világirodalmi műveket összekötő témák, motívumok szerepének megértése. Jelentésmezők, témahálózatok, motívumok feltárása különböző korok táj- és szerelmi költészetéből (koronként egy-egy alkotás alapján). Az irodalom alaptémái és főbb

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
		motívumai az előszavas és az írásos közlésben.
2.2.2 Műfajok, poétika	<p>Különböző korok műfajai (<i>koronként egy-két irodalmi példával</i>).</p> <p>Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások összehasonlítása, közös és eltérő jegyeinek bemutatása.</p> <p>A műfaj történeti változásainak felismerése. (Pl. „<i>a doina</i>” a népköltészetben és <i>Eminescu lírájában</i>.)</p> <p>Népköltészeti és műköltészeti műfajok megfelelése (pl. <i>doina-elégia, a táncszó-epigramma, népballada, műballada, népmese-műmese</i>).</p> <p>Művek többszemponú elemzése (pl. <i>tematikai, műfaji, szerkezeti és poétikai szempontból</i>).</p>	<p>Műfaji hagyomány és újítás.</p> <p>A műfaj történeti változásainak okai, a hagyományos formák fölbomlásának indokai.</p> <p>Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai jellemzői.</p> <p>Egy-egy román, magyar és világirodalmi műfajteremtő alkotás értelmezése, poétikai sajátosságainak a felismerése.</p> <p>Egy-egy műfaj változásainak figyelemmel kísérése a kezdetektől napjainkig (pl. ódák, balladák a román irodalomban, mese- és regényformák).</p>
2.2.3 Korszakok, stílustörténet	<p>Az irodalom és a társművészetek kapcsolata: legalább egy korszak két művészeti ágának megjelenítése néhány szabadon választott alkotásban.</p>	<p>Egy-egy korszak összehasonlítása (pl. <i>romantika és realizmus, impresszionizmus és expresszionizmus</i>).</p> <p>Példák <i>a román, a magyar és az egyetemes művészetből</i>.</p>
2.2.4 Irodalomtörténet	<p>A román irodalom és kultúra főbb korszakainak bemutatása az ósláv nyelvű román kultúra és a román nyelvű írás kezdeteitől napjainkig.</p> <p>Művelődéstörténeti korszakok, filozófiai és esztétikai irányzatok, életművek ismerete.</p> <p>Egy írói életút részletes bemutatása.</p> <p>Egy-egy alkotás értelmezése egy korszakból, egy szerző munkásságából.</p>	<p>Kultúrtörténeti és román irodalomtörténeti korszakok időrendi és ok-okozati összefüggésekben való bemutatása.</p> <p>(Pl. A vallásos irodalom hozzájárulása a román nyelv fejlődéséhez; a történetírás hozzájárulása a román irodalmi nyelv és román irodalom fejlődéséhez; a humanizmus, a felvilágosodás, a modern román kultúra</p>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	Szerzők és művek bemutatása történeti, kronológiai tények kontextusában. Irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus formában.	kialakulásának társadalmi, politikai, kulturális keretei.) Korszakok, folyamatok, történetileg változó hagyományok. Folyamatosság és egyidejűség bizonyítása szerzők és művek tükrében.

Fogalmak a román nyelv és az irodalom ismeretköreihez

Középszint és emelt szint

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

1. ROMÁN NYELV

- állandósult és alkalmi stílusérték
- állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás beszédaktusok
- diakrónia, szinkrónia diftongusok, triftongusok egyeztetés a szintagmákban
- érvelés: tétel (állítás), érv, ellenérv, cáfolat expresszivitás, eufemizmus
- *neolatin nyelvcsalád*
- főbb nyelvtípusok grammatikai szinonimitás
- hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció jel, jelrendszer
- jelentés(rétegek) szóban, mondatban, szövegben
- jelentésszerkezet, jelentéselem, *jelentésmező*, jelhasználati szabály, *kevert nyelvűség*, kétnyelvűség kommunikáció, a kommunikációs folyamat funkciói, tényezői
- kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség, magánéleti, nyilvános kommunikáció központosítás: gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző, idézőjel szerepe mondatfajták: modalitás, *elsődleges*, *másodlagos*
- mondat- és szövegfonetikai eszközök
- mondatszerkezet: egyszerű mondat, összetett mondat (alárendelő, mellérendelő) mondatábrázolási modell
- nyelv vízszintes és függőleges tagolódása: nyelvjárás, sztenderd, köznyelv, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng
- nyelvjárások (körösvidéki nyelvjárás)

- retorika: szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok stílus, stíuselem, stílushatás
- szóelem (morféma) fajtái
- szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó szófaji rendszer
- szójelentés: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szó; rokon- és ellentétes jelentésű szó, hangutánzó, hangulatfestő szó
- szóképek: metafora, hasonlat, *szinesztézia*, allegória, szimbólum téma, réma
- szöveg, szövegmondat, szövegegységek: bekezdés, tömb, szakasz szövegjelentés: témahálózat, tételmondat, kulcsszó
- szövegkapcsoló elemek: kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás szövegkohézió (lineáris, globális)
- szövegtípus, szövegfajta
- pályázat; *ajánlás*, *műelemzés*-értelmezés; *vita*, referátum, előadás, hivatalos levél, meghatalmazás, kérvény, önéletrajz
- testbeszéd (nem nyelvi kommunikáció fajtái, szerepe)
- tömegkommunikáció tájékoztató, véleményformáló műfajai: hír, tudósítás, kommentár, cikk, interjú, riport, *glossza*, *recenzió*

2. IRODALOM

- reneszánsz, humanizmus barokk
- felvilágosodás
- klasszicizmus romantika
- realizmus
- naturalizmus
- impresszionizmus
- szimbolizmus
- samanatorismul
- poporanismul (népiesség)
- *modernizmus*
- *tradicionalizmus*
- *avantgárd*
- *expresszionizmus*
- *szürrealizmus*
- *dadaizmus*
- *futurizmus*
- *(poszt)modernizmus*

Műnemek és műfajok:

- líra, lírai műfajok
- szonett
- *glossza*
- ars poetica
- elégia
- óda
- dal
- himnusz
- átmeneti műfajok: napló, levél, fiktív levél, ballada, leíró költemény epika, epikai műfajok: elbeszélő költemény, elbeszélés, eposz fabula, krónika, legenda, mese, mítosz, monda, novella, *parabola*, karcolat, regény, (regénytípusok: kalandregény, verses regény, családragény, történelmi regény, fejlődésregény, *esszéregény*, életrajzi regény, *lélektani regény*)
- dráma: tragédia, komédia, színmű
- Biblia: a Biblia irodalmi műfajai: prófécia, zsoltár, evangélium, példabeszéd

Kifejezési módok, szerző-narrátor-hős

- szerző, narrátor, hős, jellemábrázolás, típus
- mű, kompozíció, *szegmentumok (localis, temporalis, persona, causalis, actionis)* jelentés, jelentésrétegek, nyitott mű, téma, motívum, témahálózat, jelentésmező cselekmény
- mondanivaló expozíció konfliktus bonyodalom tetőpont végkifejlet prolóógus epilógus leírás
- portré antitézis dialógus
- (belső) monológ katarzis
- harmónia, diszharmónia, feszültség, feszültségoldás, késleltetés, helyzet- és jellemkomikum

Stilisztika, szóképek, stilisztikai eszközök

- stilisztika, stílus: élőszavas stílus
- direkt és indirekt (közvetlen és közvetett) stílus
- szépirodalmi stílus
- publicisztikai stílus
- tudományos stílus
- hivatalos stílus
- szóképek
- jelző

- metafora
- megszemélyesítés
- hiperbola
- allegória
- stilisztikai eszközök
- költői kérdés
- alliteráció
- hasonlat
- esztétikai minőségek
- fantasztikum
- *fenség*
- groteszk
- szép
- rút
- komikum
- tragikum
- tragikomikum
- humor
- irónia
- gúny
- *szarkazmus*

Verstani (alap)fogalmak

- verselés - hangsúlyos
- időmértékes
- verslábak
- *sorfajták*
- *strófa*képletek
- rím (fajták)
- ritmus

C) VIZSGALEÍRÁS

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgaszervező intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	Nyomtatott helyesírási szótár, egy- illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Közzé kell tenni

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tételcímek	NINCS	témakör- és tételcímek
Határidő	NINCS	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal	NINCS	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal
Felelős	A vizsgaanyagok elkészítéséért felelős intézmény			

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy román nyelvi tételkifejtése	Egy irodalmitétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladatlap megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegműfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó. A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege román nyelvű, lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli román alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi románság kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az elért összpontoszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontoszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az elért összpontoszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlapon) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

- Tartalom – a bázisszöveg és a feladat értéke; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A román nyelv és irodalom tételsor 20 román nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A román nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és román nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgaszervező intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Román nyelvi altételsor

Az altételsort a részletes vizsgakövetelmény Román nyelv című fejezetében foglaltak alapján kell összeállítani. A román nyelvi altételek a részletes követelmények következő témáira épülnek: Nyelvek Európában, A román nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, Szöveg és szövegtípusok, Kommunikáció, Retorikai alapismeretek, Stilisztika és stílustörténet.

Irodalmi altételsor

Az altételsort a részletes vizsgakövetelmény Román irodalom című fejezetében foglalt témák (a Szerzők és művek, illetve az Értelmezési szintek, megközelítések) kombinációiból állítja össze a szaktanár oly módon, hogy a Szerzők és művek minden témájából legalább egy altétel szerepeljen a 20 irodalmi altétel között. Ezek bármelyike meríthet az Értelmezési szintek, megközelítések szempontjaiból.

A román nyelvi altétel

Az altétel a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmazhat egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságcikket, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd a kifejtendő feladat megjelölését.

Az altételben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, érvek megfogalmazása, a feladatban adott műfajnak megfelelő előadása stb.

Irodalom altétel

Az altétel tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező prózát, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet, stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően konkrét művek megjelölését. A kiemelt szempont lehet pl. bármely műfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai kérdés. Legalább két altétel a magyarországi románok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. Ha azt az altétel kifejtése igényli, illetve lehetővé teszi, a vizsgázó választ az altételben megjelölt *Szerzők* vagy *művek* közül.

Mindkét tételsor témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetőek meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont, román nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége

Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – román nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy román nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy- illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy román nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések).

A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).
A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). Az akár magyarországi, akár azon kívüli Magyarországon alkotóktól származó művek választhatók bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.
- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi románság kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem

az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteti a vizsgázó által elért részpontoszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontoszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
---	---------

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tartalom – a bázisszöveg és feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókinccs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tárgyi tudás, általános tájékozottság
- Problémaérzékenység, gondolatgazdagság
- Gondolatmenet, szövegfelépítés
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A román nyelv és irodalom tételsor 20 román nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A román nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és román nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgaszervezőintézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi témakörhöz megfogalmazott altétel kifejtése. A témakörök, illetve az altételek évről évre változhatnak.

Román nyelvi altételsor

A tételsor a részletes vizsgakövetelmények *Román nyelv* című fejezete témaköreinek mindegyikéből legalább egy altételt tartalmaz.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsga tételeit a részletes vizsgakövetelmények *Szerzők, művek*, valamint az *Értelmezési szintek* témáiból kell összeállítani. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

A román nyelvi altétel

A román nyelvi altétel minden esetben tartalmaz egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságcikket, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közli a kifejtendő feladatot. Az altételekben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban megjelölt műfaj előadása stb.

Irodalom altétel

Az Irodalom altétel minden esetben tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező prózát, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően esetleg szerző és mű megjelölését.

Az alábbiakban kiemelt szempont (feladat) lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stílus-korszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a szerzői életpályára jellemző sajátosság. Legalább két alábbi feladat a magyarországi románok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

Mindkét tárgy tételsorának témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgatételsor maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a román nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgatételsor értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont; román nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége

Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – román nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CERINȚE DETALIAȚE DE BACALAUREAT

A) COMPETENȚE

Nivel mijlociu și nivel ridicat

1. Înțelegerea textului

1.1. Înțelegerea esenței textelor ce diferă în funcție de gen și de tematică.

1.1.1. Selectarea rațională (logică) a informațiilor, alegerea și realcătuirea lor în funcție de obiectivele propuse.

1.1.2. Formarea opiniilor personale deodată cu receptarea noilor cunoștințe și noțiuni.

1.1.3. Formarea orientării adecvate și a unor deprinderi corecte în folosirea surselor de informații din presa scrisă și electronică, în genurile publicistice.

1.1.4. Aplicarea cunoștințelor de gramatică și de literatură în înțelegerea și alcătuirea textelor transmise prin presa scrisă și electronică.

1.1.5. Interpretarea textelor *ficționale* și *non-ficționale*.

1.2.1. Procedee de înțelegere a textului și exerciții pe baza diverselor tipuri de texte; receptarea organică a ideilor, argumentației și opiniilor din textele respective.

1.2.2. Înțelegerea și promovarea rolului educativ al literaturii.

1.2.3. Compararea diverselor tipuri de texte (*beletristice, științifice, oficiale, publicistice*), identificarea trăsăturilor lingvistice, stilistice și structurale specifice.

1.2.4. Definirea coeziunii mesajului scris și a raporturilor sale logice, stabilirea obiectivelor și a contextului de comunicare.

1.2.5. Identificarea și înțelegerea raporturilor semantice și cauzale în interiorul textului și între diverse texte.

1.2.6. Formularea corectă a textelor scrise și orale în funcție de destinatar, tematică și mesaj.

2. Producerea de texte scrise

2.1. Prelucrarea temelor *ficționale* și *non-ficționale* în cadrul diverselor tipuri de texte (de ex. locul și rolul naționalităților în Uniunea Europeană; lingvismul dublu (graiul și limba standard), bilingvismul, schimbarea de cod; mondializarea; nivelul de trai de calitate, comportamentul uman; formele de manifestare a culturii afective; lumea calculatoarelor.)

2.2. Formarea textelor în scris în funcție de conținutul, de stilul și de structura titlului, a destinatarului și a temei (de ex. însemnări, recomandare, relatare cronologică, prezentarea impresiilor în urma vizionării unei piese de teatru sau a unui film, disertație, eseu, interpretarea operei).

2.3. Dezbaterea în scris a unei teme date cu metoda argumentației individuale și a convingerii.

- 2.4. Prezentarea impresiilor de lectură sub formă de compunere bine concepută din punct de vedere al conținutului, limbii și structurii.
- 2.5. Exprimarea impresiilor estetice legate de opere de artă, într-un stil bine conturat cu o structură logică distinctă.
- 2.6. Elaborarea unui jurnal de călătorie despre o excursie memorabilă, peisaje pitorești, moștenire culturală.
- 2.7. Însușirea și aplicarea la nivel de deprinderi ale cerințelor de conținut și de formă legate de formularele oficiale (*cerere, autobiografie, dosar pentru concurs, proces verbal*).
- 2.8. Cunoașterea aprofundată a normelor și a mijloacelor tehnice de redactare; siguranța în scrierea corectă, simț corect al măsurii și aspect estetic al grafiei.

3. Vorbirea, producerea de texte orală

- 3.1. Formularea unei comunicări individuale potrivit normelor limbii, situației de comunicare, temei și genului.
- 3.2. Comunicarea orală coerentă, de evidențiere a esenței, construită logic (*articulare potrivită, accent corect, intonație potrivită, ritm corect în vorbire*).

4. Folosirea conceptelor

- 4.1. Receptarea rațională și afectivă a impresiilor de lectură, prezentarea cu concepte adecvate.
- 4.2. Folosirea motivată a conceptelor etice, estetice, poetice și lingvistice.
- 4.3. Clarificarea conceptelor pe baza exemplelor. Numai la nivel ridicat interpretarea și compararea noțiunilor în diferite contexte istorice.

B) DOMENII DE CUNOȘTINTE

Cerințele examenului de nivel ridicat includ și cerințele de nivel mijlociu.

1. Limba română

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
1.1 Comunicare	Factori, funcțiile și formele procesului de comunicare. Metalingvismul.	Coordinarea limbajului și metalingvismului. Rolul estetic al comunicării.
1.2 Limbile în Europa	Originea limbilor. Diverse familii și tipuri de limbi. Limbile neolatine.	Limbi, spații lingvistice în Europa. Limbi aglutinante (cu afixare), izolante (determinate de topică) și flexionare (cu flexiune).

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	<p>Analiza limbii din perspectivă diacronică și sincronică.</p> <p>Cunoștințe de bază din istoricul grafiei.</p>	<p>Limba ca sistem în schimbare.</p> <p>Aspecte din istoria scrierii.</p>
1.3 Istoria limbii române	<p>Originea neolatină a limbii române</p> <p>Înrudire de limbi.</p> <p>Etapele mai importante ale genezei limbii.</p> <p>Legăturile cu alte popoare, influența lor asupra formării și schimbării limbii.</p> <p>Raportul între contextul istorico-cultural și formarea vocabularului.</p> <p>Esența, criteriile înrudirii limbilor.</p> <p>Izvoare ale istoriei limbii: monumente de limbă (scrise, tiparite).</p> <p>Începuturile scrierii în limba română: <i>Scrisoarea lui Neacșu din Cîmpulung</i>.</p>	<p>Analiza unui (fragment) text din epoca veche a literaturii române (prezentarea a doua-trei exemple din istoria limbii).</p> <p>Mănăstirile, ca focare de limbă și cultură românească.</p>
1.4 Formarea normelor limbii scrise	<p>Influența protestantismului asupra culturii române.</p> <p>Influența literaturii religioase asupra dezvoltării limbii române.</p> <p>Contribuția istoriografiei la dezvoltarea limbii literare și a literaturii române.</p> <p>Răspândirea tipăririi cărților.</p> <p>Aria limbii române.</p>	<p>Formarea și dezvoltarea limbii literare române.</p>
1.5 Cultivarea limbii	<p>Confesiuni ale poezilor și prozatorilor (și a celor romani din Ungaria) despre limba.</p> <p>Probleme fundamentale ale cultivării actuale a limbii române (de ex. <i>neologisme, cuvinte străine, locuri comune</i>).</p>	<p>Rolul și importanța traducerilor literare.</p> <p>Rolul informațiilor scrise și electronice în procesul cultivării limbii.</p>
1.6 Variantele de limbă	<p>Dialectele: daco-român (<i>muntenesc, moldovenesc, bănațean, crișean, maramureșean</i>); aromân;</p>	<p>Stratificarea orizontală și verticală a limbii române actuale.</p>

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	(macedoromân); meglenoromân; istroromân. Stratificarea limbii române. Principalele variante ale limbii: limba comună, dialectele, limbaje de grup. Manifestarea stratificării geografice și sociale în vocabular: limba comună regională, limbaje speciale, limbaje de grup, limbaj al tineretului, argoul (jargonul). Variantele lingvistice ale românilor din Ungaria. Folosirea în mod corespunzător a dicționarelor explicative și bilingve (tradiționale și online).	Analiza diverselor texte dialectale.
1.7 Folosirea limbii de către naționalitățile conlocuitoare	Denumirea altor limbi aparținând naționalităților din Ungaria.	Folosirea limbii de către comunitatea de naționalitate română. <i>Lingvismul dublu (graiul, limba standard), bilingvismul, (româna, maghiara), schimbarea de cod.</i> Bilingvismul individual și colectiv. Legăturile între contextul socio-cultural și schimbările la nivelul limbii. Schimbarea codului lingvistic.
1.8 Nivelurile limbii, specificul sistemului gramatical	Texte ficționale și non-ficționale. Analiza textelor ficționale și non-ficționale din punct de vedere fonetic, morfologic, sintactic și semantic.	Analiza comparată a sunetelor românești și maghiare.
1.9 Fonetica	Aplicarea normelor în formarea diverselor tipuri de texte. Cunoștințe fonetice. Regulile vocalelor și consoanelor. Grupuri fonetice (<i>diftongul, triftongul, semivocala</i>). Hiatul. Silabele accentuate și neaccentuate.	Compararea foneticii române cu cea a limbii maghiare. Deosebirile adecvate ale dialectelor limbii române.

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
1.10 Morfematică	Rolul sufixelor și prefixelor în compoziția formei cuvintelor și semnificația lor. Corectitudinea în formarea cuvintelor. Cuvintele și textele în context.	Cuvinte din fondul principal, cuvinte derivate, familii de cuvinte. Definirea sensului cuvintelor în context. Principiile fundamentale ale ortografiei.
1.11 Morfologie	Cunoștințe de morfologie. Sistemul părților de vorbire. Ortografia părților de vorbire de tranziție.	
1.12 Structura sintagmatică a propoziției	Structura propoziției, principalele părți ale propoziției. Analiza structurii predicative și a complementelor. Acordul între predicat și subiect. Sintagma de subordonare și de coordonare.	Analiza morfologică a unui text sau a unui fragment. Schimbarea valorii gramaticale cu exemple. Acordul formal și cel logic. Interpretarea raportului subiect-predicat. Definirea la nivel de deprinderi a structurilor sintagmatice ale propoziției și alcătuirea schemei arborescente.
1.13 Sintaxă	Prezentarea conceptelor sintactice. Propoziția în comunicarea orală și scrisă. Felurile propozițiilor după structura lor: Propoziții simple. Propoziții dezvoltate. Fraza. Coordonarea și subordonarea.	Analiza frazelor.
1.14 Propoziția în context	Propoziția și textul. Semnificația propoziției în context. Semnificații denotative și conotative ale propoziției.	Prezentarea raportului între propoziție și text. Fenomenul coeziunii lineare și al coeziunii globale.
1.15 Raporturi logice și de conținut	Rolul semnelor lingvistice și metalingvistice în diferențierea propozițiilor enunțative, interogative, optative, exclamative și imperative. Relația între vorbitor și sensul propozițiilor. Analiza felului propozițiilor din punct de vedere gramatical și semantic.	

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
1.16 Semne lingvistice, sistemul de semne	<p>Semnul lingvistic, semnificația sensului cuvântului. Sistemul semnelor lingvistice. Morfeme. Lexeme, sintagme, propoziții. Clasificarea semnelor lingvistice. Raportul între aspectul fonetic și semnificație. Cuvinte onomatopice, evocative. Cuvinte unisemantice, polisemantice, omonime. Utilizarea dicționarului. Sinonime, antonime. Câmpul semantic.</p>	<p>Rolul (locuțiunilor) în textele ficționale (exemple la liberă alegere). Normele de comunicare în diferitele perioade istorice. Descifrarea corectă a metaforelor.</p>
1.17 Textul	<p>Natura textului. Semnele lingvistice și metalingvistice ale textului. Coeziunea textului; coeziunea globală și lineară.</p>	<p>Exerciții de analiză textului. Identificarea raporturilor logico-semantice.</p>
1.18 Funcțiile textului	<p>Textul și comunicarea. Cele două forme fundamentale ale textului (<i>vorbirea curentă și scrierea</i>). Caracteristicile diverselor tipuri de texte. Cunoașterea regulilor de folosire a textului. Codul comunicației (<i>componentele lingvistice și extralingvistice</i>).</p>	<p>Forța de coeziune a textului și componentele ei (<i>factorii de natură extralingvistică; relațiile semantice; relațiile gramaticale</i>).</p>
1.19 Structura textului	<p>Contexte de comunicare care determină înțelegerea textului și producerea de text. Funcțiile de orientare, de exprimare și de scoatere în evidență ale textului. Unitățile structurii textului. Propoziția în contextul structurii, propoziția în text. Tipuri de structurare a textului: temporală (<i>lineară</i>), spațială, logică.</p>	<p>Raportul între nivelurile textului și forța de coeziune a textului. Analiza structurală a textului în proză (<i>unitățile de micro- și macrostructură; tipurile de structură</i>). Alte modalități de structurare (<i>paralelism, opoziție, construcții în cadru, ordonare armonioasă a elementelor eterogene, asociații de idei</i>).</p>

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
1.20 Semnificația textului	Mijloacele coeziunii <i>globale</i> ale textului: rețeaua tematică a textului, izotopie, raporturi de conținut și logice (<i>raporturi spațiale, temporale, logice, raporturi cauză-efect</i>); titlul pentru marcarea temei. Elemente semantice de relație în context (<i>cuvinte-cheie, sinonime, polisemantism, omonime, antonime</i>). Raporturi <i>temă-remă</i> .	Scoaterea la iveală a segmentelor spațiale, temporale, cauzale. Delimitarea rețelelor tematice.
1.21 Gramatica textului	Elemente gramaticale de legătură, conexiuni și retroacțiuni (feed-back). Topica frazei. Ritmul textului.	Rolul elementelor de legătură în realizarea contextualității.
1.22 Interpretarea textului		Identificarea rețelei tematice în diverse tipuri de texte. Rezolvarea temelor de interpretare a textului (<i>rețelele tematice, urmărirea micro- și macrostructurilor, acordul, topica</i>).
1.23 Intertextualitatea	Interpretarea intertextualității în textele ficționale și non-ficționale.	
1.24 Moduri și genuri ale comunicării, tipuri de texte și de comunicare	Codul lingvistic oral și cel scris. Scopul comunicației. Compoziția logico-semantică a comunicării. Cele trei secvențe ale contextualității (<i>gramaticală, semantică, metalingvistică</i>). Raportul la nivelul conținutului și al formei între diversele tipuri de texte și procesul de comunicare. Comunicarea în masă. Tipuri de texte și deprinderile de comportament. Direcția comunicării: texte <i>dialogice și monologice</i> . Funcțiile de comunicare: texte <i>narative, descriptive și argumentative</i> .	Cunoașterea caracteristicilor de conținut, de limbă și de structură ale diverselor tipuri de texte. Prezentarea unei teme în diferite tipuri de texte.

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	<p>Tipuri de texte orale și scrise.</p> <p>Tipuri de texte în funcție de nivelurile comunicării (<i>beletristică, științifică, oficială, din sfera particulară și publică</i>).</p> <p>Modul de producere de text: texte <i>planificate sau spontane</i>.</p> <p>Texte funcționale tradiționale și online.</p> <p>Utilizarea corectă a formulelor de adresare.</p> <p>Tipuri de texte și straturi de stiluri.</p>	
1.25 Mijloace de comunicare în presă, mijloace de comunicare în format electronic	<p>Texte funcționale (tradiționale și online). Utilizarea corectă a formelor de adresare.</p> <p>Mijloace de comunicare în masă și de informare (<i>presa, radioul, televiziunea și internetul</i>).</p> <p>Genuri de presă de informare și de prezentare a opiniilor.</p> <p><i>Emisiunile pentru naționalități.</i></p> <p>Genurile noi ale presei electronice.</p> <p>Comunicare etică în mass media și pe platformele online.</p> <p>Efectele sociale ale noilor moduri de comunicare.</p>	<p>Prezentarea câtorva exemple ale genurilor de presă caracteristice.</p> <p>Prezentarea <i>emisiunilor de radio și televiziune ale naționalităților</i>, respectiv prezentarea unui <i>săptămânal românesc</i> pe baza opiniilor personale.</p> <p>Importanța emisiunilor de naționalitate.</p>
1.26 Proiectul (în formă tradițională și online)	<p>Cunoașterea criteriilor și metodelor de întocmire a unui proiect.</p> <p>Construirea unui proiect în formă:tradițională și electronică.</p> <p>Tema, titlul, alegerea tipului de text, realizarea obiectivelor.</p> <p>Colecționarea materialului (pe teren, în bibliotecă, de pe internet).</p> <p>Selectarea și sistematizarea materialului, scrierea unei schițe, prelucrarea textului.</p>	

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	Urmărirea normelor etice în procesul de citare, de referire și de notare a bibliografiei. Autoevaluarea. Prezentare PowerPoint (schița), utilizarea corespunzătoare a tehnologiilor moderne.	
1.27 Cunoștințe (de bază) de retorică	Trăsăturile caracteristice ale retoricii. Comunicarea în public și factorii procesului de comunicare. Retorică și comunicare.	Cunoștințe fundamentale din istoria retoricii. Analiza contrastivă și aprecierea unor texte (sau fragmente) cu valoare istorică.
1.28 Tipuri de texte ale comunicării în public	Genurile discursului retoric. Cunoașterea demersului logic al compoziției textului (<i>alegerea temei, a titlului, a tipului de texte</i>).	
1.29 Argumentația, dezbaterea	Elaborarea corectă a textului argumentativ sub formă orală și scrisă. Felurile argumentelor și modalitățile argumentației. Genurile argumentației: demonstrarea și combaterea cu argumente. Criteriile dezbaterii civilizate.	Elaborarea și prezentarea diverselor texte argumentative. Evaluarea concretă a argumentației scrise și orale din punct de vedere lingvistic și al conținutului.
1.30 Limba și stilul	Noțiunea de stil și importanța ei. Elemente de stil, valoarea stilistică.	
1.31 Elemente stilistice	Stilul textelor literare. Muzicalitatea tropilor și elementelor stilistice.	Interpretarea figurilor de stil și a sistemelor de tropi.
1.32 Niveluri stilistice	Caracterizarea nivelurilor stilistice ale limbii vorbite și scrise. Indiciile stilului de conversație, ale stilului oficial, publicistic și științific.	
1.33 Mijloace de realizare astilului Valoarea stilistică a locuțiunilor	Mijloacele de realizare a plasticității: recunoașterea figurilor de stil și a sistemelor de tropi. Trăsăturile etice și estetice ale zicalelor și proverbelor românești.	Compararea zicătorilor și proverbelor românești și maghiare, deslușirea influențelor reciproce.

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
1.34 Cunoștințe de ortografie și ortoepeie	Un scurt istoric al scrierii corecte. Utilizarea corectă a normelor de ortografie (DOOM).	Formularea unor texte în scris cu respectarea normelor de ortografie. Formularea unor texte orale (răspunsuri, prelegeri, proiecte) cu respectarea normelor de exprimare corectă (de ortoepeie).

2. Literatură

2.1 Autori, opere

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
2.1.1 Literatura română populară	„ <i>Doina</i> ”, cântecul specic al literaturii populare române. Bogăția doinelor. Unicitatea conținutului și a tonalității. Balada „ <i>Miorița</i> ”, „ <i>perla</i> ” folclorului românesc. Prezentarea „ <i>jertfei zidiri</i> ” în balada <i>Monastirea Argeșului</i> . Particularitățile conținutului și ale formei baladelor populare românești.	Problema <i>vieții</i> și a <i>morții</i> în basmul <i>Tinerețe fără bătrânețe</i> . Marile întrebări ale existenței umane în balada <i>Miorița</i> . Paralele (<i>teme, motive</i>) în <i>Monastirea Argeșului</i> și <i>Kõmúves Kelemenné</i> .
2.1.2 Iluminismul, deșteptarea conștiinței naționale în literatura română	Interpretarea unor fragmente literare, istorice din epoca deșteptării conștiinței naționale.	Influența iluminismului european asupra filozofiei <i>Școlii Ardelene</i> .
2.1.3 Literatura română în prima parte a sec. al 19-lea	Curentele de idei și stil ale vremii: <i>clasicismul, sentimentalismul, romantismul</i> .	Viața socio-culturală și literatura în prima parte a sec. al 19-lea. Preromantismul în literatura română (opere la liberă alegere). Privire integrativă asupra artelor (arte plastice, muzică).

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
2.1.4 Contribuția pașoptiștilor la dezvoltarea limbii și literaturii române	<p>Crezul (filozofia) generației pașoptiste. Noi specii și creații literare. <i>Portretul</i> de scriitor al lui Vasile Alecsandri și rolul lui în viața publică. Bogăția creației lirice cu privire la conținut, formă și specie. <i>O seara la Lido</i> și/sau <i>Steluța</i> (analiza literară). Vasile Alecsandri inventatorul <i>pastelului</i> în literatura română. Analiza pastelurilor <i>Malul Șiretului</i> și <i>Iarna</i>.</p>	<p>(Pre)romantismul în literaturile română și maghiară. Zugrăvirea naturii în pastelurile lui Vasile Alecsandri. Peisagistica vremii (privire integrativă)</p>
2.1.5 Epoca marilor clasici ai literaturii române	<p>Bogăția, unicitatea operei de inspirație romantică a lui Mihai Eminescu. Teme, motive, specii literare, particularități artistice în lirica geniului Eminescu. <i>Sara pe deal, Dorința, Lacul, Floarea albastră, De ce nu-mi vii? Pe lângă plopii fără soț, Mai am un singur dor</i>. Analiza complexă a capodoperei filozofice: <i>Luceafărul</i>, descifrarea conținuturilor alegorice. Analiza comparativă: Mihai Eminescu <i>Mai am un singur dor</i> - Petőfi Sándor <i>Egy gondolat bánt engemet</i>. Mihai Eminescu <i>Fiind băiet păduri cutreieram</i> - Vajda János <i>A vaáli erdőben</i>. Învățarea pe de rost a două-trei poezii. Opera lui Ion Creangă. Analiza unei povestiri și a unei nuvele, descifrarea problemelor etice și filozofice. Analiza romanului cu caracter autobiografic <i>Amintiri din copilărie</i>.</p>	<p>Locul lui Mihai Eminescu în literatura universală (poet național și universal). Cunoașterea altor 3-4 poezii (de ex.: <i>Epigonii, Glossă, Scrisoarea I., Scrisoarea III.</i>). Caracter popular (umor popular), elemente romantice și realiste în creațiile epice ale lui Ion Creangă (opere la liberă alegere). Analiza complexă a operei <i>Harap-Alb</i> de Ion Creangă. Psihologia maturizării în romanul cu caracter autobiografic. <i>Amintiri din copilărie</i> de Ion Creangă.</p>

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	Zugrăvirea caracterului și a portretului sufleteșc.	
2.1.6 Realismul în literatura secolului al 19-lea	<p>Esența filozofică a realismului și particularitățile stilistice ale acestui curent.</p> <p>Viziunea prozatorului ardelean, a scriitorului român realist, Ioan Slavici. Motivul „Crimă și ispășire” în nuvela psihologică <i>Moara cu noroc</i> de Ioan Slavici. <i>Mara</i> (analiza romanului).</p> <p>Abordarea romanului sub mai multe aspecte: puncte de vedere, caracterizarea personajelor, tehnica de narare.</p> <p>Viziunea ascuțită a lui Ion Luca Caragiale.</p> <p>Analiza a două-trei schițe și nuvele, de pilda: <i>Două loturi</i>, <i>Lanțul slăbiciunilor</i>.</p> <p>Personaje și împrejurări tipice.</p> <p>Ion Luca Caragiale un Moliere al românilor.</p> <p>Analiza unei comedii (<i>O noapte furtunoasă</i> sau <i>O scrisoare pierdută</i>).</p>	<p>Aspectul etic, estetic, filozofic al operelor lui Ioan Slavici (la liberă alegere).</p> <p>Sentințele lui <i>Confucius</i> despre calitatea morală a existenței umane (<i>dragostea, cinstea, sinceritatea, generozitatea, cumpătarea</i>).</p> <p>Influența acestora asupra concepției lui Ioan Slavici.</p> <p>Cunoștințe (generale) de istorie a teatrului și de teorie a dramei.</p> <p><i>Comicul de caracter și de situație</i> într-o comedie de Caragiale și una de Moliere (fragment).</p>
2.1.7 Literatura română la sfârșitul secolului al 19-lea și începutul secolului al 20-lea	<p>Curente de idei, mișcări, curente de stil (<i>realismul, sămănătorismul, poporanismul</i>).</p> <p>Prezentarea operei lui George Coșbuc.</p> <p>Teme, specii, particularități artistice în diferitele etape ale creației.</p> <p>Exprimarea sentimentului de dragoste în poezia: <i>La oglindă</i>.</p> <p>Poezia peisagistică a lui George Coșbuc. Analiza poeziei <i>Noapte de vară</i>.</p> <p>Poezia evenimentelor majore din viața rurală: <i>Nunta Zamfirei și Moartea lui Fulger</i>.</p> <p>Particularitățile de conținut și de formă ale baladelor culte.</p>	<p>Descoperirea influenței culturii populare (obiceiuri, creații populare, elemente de basm).</p> <p>Reflectarea marilor întrebări ale existenței umane în baladele lui George Coșbuc.</p>

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	<p>Două-trei creații învățate pe de rost. Teme, motive, trăiri (de pildă: <i>dezrădăcinarea, înstrăinarea, singurătatea, melancolia, nostalgia, suferința, adio, amintire</i> în creațiile poetului profet). Interpretarea poeziilor: <i>Bătrâni, Casa noastră</i>. Prietenia dintre Octavian Goga și Ady Endre. Două-trei poezii învățate pe de rost.</p>	<p>Caracterul simbolic al poeziilor lui Octavian Goga.</p>
2.1.8 Simbolismul în literatura româna	<p>Portretul lui Alexandru Macedonski, teme, trăiri, impresii, specii literare. Teoreticianul simbolismului românesc. Exprimarea idealului sau artistic în opera alegorică <i>Noapte de decembrie</i>. Poezia simbolistă a lui George Bacovia, lirica sa emoțională, jocul sunetelor și al culorilor. Teme, motive, sentimente decadente (<i>singurătatea, înstrăinarea, obsesia, eliminarea, spleenul, neputința, moartea</i>) în oglinda a două-trei poezii (la liberă alegere). <i>Plumb</i>, crezul poetului simbolist, confesiunea sa lirică (analiză complexă).</p>	<p>Combinăția elementelor romantice cu elemente simboliste în poeziile lui Alexandru Macedonski (două-trei creații). Analiză comparativă: <i>Luceafărul Mihai Eminescu – Noapte de decembrie Alexandru Macedonski</i></p> <p>Atmosfera de plumb în lirica bacoviană.</p> <p>Descifrarea simbolurilor (<i>flori de plumb, amor de plumb, aripi de plumb</i>).</p>
2.1.9 Modernismul	<p>Cele mai importante perioade ale vieții și operei lui Tudor Arghezi, particularitățile creației argheziene: inovarea limbajului poetic românesc, estetica urâtului. Tradiție și inovație în lirica lui Tudor Arghezi. <i>Testament</i> (interpretarea poeziei). Estetica urâtului: <i>Flori de mucigai</i> (analiză literară). Dumnezeirea în creația argheziană. Reflectarea dramatică a oscilării între credință și scepticism în <i>Psalmii</i> lui Arghezi. Învățarea pe de rost (una sau două poezii).</p>	<p>Deslușirea filozofiei „<i>Cred fără credință în Dumnezeu</i>” în operele lui Tudor Arghezi și Ady Endre (două-trei poezii la liberă alegere).</p>

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	<p>Portretul <i>poetului filozof și filozofului poet</i> român ardelean, Lucian Blaga.</p> <p>Lucian Blaga, purtătorul enigmelor, poetul și filozoful misterelor.</p> <p>Concepția luciferiană și cea edenică a lumii în poezia <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i>. Împăciuirea cu moartea, <i>Gorunul</i> (interpretarea elegiei). Însușirea pe de rost (două-trei poezii).</p>	<p>Influența expresionismului german și a psihologiei abisale a lui <i>Freud</i>.</p> <p>Teme, motive, marile întrebări filozofice (<i>viața-moartea, existența calitativ-umană, existența vegetativă-misterele</i>) în două-trei creații la liberă alegere.</p> <p>Trăsături asemănătoare în poezia lui Lucian Blaga și a lui József Attila.</p> <p>„Cu universul mă măsoar” (poezii la liberă alegere). Lucian Blaga <i>Gorunul</i> și Arany János <i>A tölgyek alatt</i> (analiză comparativă).</p>
2.1.10 Neomodernismul sau generația anilor '60	<p>Nichita Stănescu, Ana Blandiana inovatorii limbajului poetic.</p> <p>Crezul, reflexiile filozofice și formele de expresie metaforice ale acestei generații.</p> <p>Portretul lui Nichita Stănescu, caracterul neomodern al poetului.</p> <p>Interpretarea capodoperei liricii românești de dragoste <i>Leoaica tânără, iubirea</i>.</p> <p>Unicitatea stilului stănescian.</p> <p><i>Alți autori și alte opere</i> Ana Blandiana: <i>Părinții</i>. Ioan Alexandru: <i>Clopotele</i>. Nicolae Labiș: <i>Moartea căprioarei</i>. Ștefan Augustin Doinaș: <i>Mistrețul cu colț de argint</i>.</p>	<p>Bravura poetică, unicitatea stilului, expresivitatea creației lui Nichita Stănescu (poezii la liberă alegere).</p> <p>Soarta geniului în operele: Alexandru Macedonski <i>Noapte de decembrie</i>; Ștefan Augustin Doinaș <i>Mistrețul cu colț de argint</i> (analiză comparativă). Ana Blandiana: <i>Descântec de ploaie</i></p>
2.1.11 Proza românească în sec. al 20-lea	<p>Prozatorii secolului al 20-lea: Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Mircea Eliade.</p>	<p>Teme, motive (comunicarea dintre <i>om și natură, rivalizarea economică, cainismul, fapta criminală, prietenia dintre om și animal</i>).</p>

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	Particularitățile specifice și diversitatea diferitelor tipuri de romane: romane cu forme tradiționale și romane inovatoare ale formei.	Prezența acestora și în alte creații ale literaturii române și universale (<i>Miorița</i> , <i>Barbárok</i> de Móricz Zsigmond).
2.1.12 Prozatorii de la început de secol	Mihail Sadoveanu: <i>Baltagul</i> (analiză complexă). Analiza romanului psihologic <i>Pădurea spânzuraților</i> de Liviu Rebreanu .	Mihail Sadoveanu: <i>Hanul-Ancuței</i> (modul de istorisire). Privire integrativă și la alte creații din literatura universală. Motive similare în nuvelele și romanele lui Liviu Rebreanu .
2.1.13 Perioada interbelică	Elemente noi în proza lui Camil Petrescu . Respingerea formelor tradiționale, elemente noi în estetica romanului (timpul subiectiv, întâmplări lăuntrice, scrisoare, jurnal). <i>Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război</i> (analiza romanului). Autori liberi aleși. Mircea Eliade <i>Maitrey</i> (analiză literară).	Elemente noi în estetica romanului (analiza unei opere ori fragmente literare) la liberă alegere.
2.1.14 Romanul românesc după al II-lea război mondial		Marin Preda: <i>Cel mai iubit dintre pământeni</i> (interpretarea romanului).
2.1.15 Istoria teatrului și a dramei în literatura secolului al 20-lea. Dramaturgia epocii contemporane	Reprezentanți de seamă: Lucian Blaga, Marin Sorescu, Horia Lovinescu . Interpretarea dramei moderne, mitice, expresioniste <i>Meșterul Manole</i> de Lucian Blaga.	Motivul „ <i>jertfei zidiri</i> ” ca un simbol intelectual în drama modernă.
2.1.16 Teatrul neomodern	Interpretarea dramei parabolice, neomoderne <i>Iona</i> de Marin Sorescu .	Trimiteri la <i>Iona</i> din Biblie și la <i>Cartea lui Iona</i> de Babits Mihály .
2.1.17 Din literatura românilor din Ungaria	Lucian Magdu, Lucia Borza, Maria Berényi, Ana Radics Repisky . Teme (<i>copilăria, destinul, rădăcinile, limba, identitatea, înstrăinarea</i>) sentimente, specii literare.	Lucian Magdu, Lucia Borza, Alexandru Hoțopan, Maria Berényi, Ana Radics Repisky . Analiza unor opere la liberă alegere.

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	<p>Lucian Magdu: <i>Confesiune, Copilărie</i> (interpretarea poeziilor).</p> <p>Lucia Borza: <i>Acasă</i>.</p> <p>Interpretare la liberă alegere (trei-patru opere lirice și o creație epică). Însușirea pe de rost (trei-patru poezii).</p>	

2.2 Nivel de interpretare, moduri de abordare

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
2.2.1 Teme, motive	<p>Interpretarea altor teme și motive (de ex. <i>munte, pădure, râu, mare, omul și natura, natura și iubirea, crima și pedeapsa, banii, deal-vale, lumină-întuneric, război-pace, iubire-înstrăinare, viață-moarte, tinerețe-bătrânețe, forme de viață rustice și orășenești</i>).</p>	<p>Înțelegerea rolului temelor și motivelor ce leagă opere - apropiate sau îndepărtate în timp și spațiu - românești, maghiare sau din literatura universală. Identificarea câmpurilor semantice, rețelelor tematice și motivelor din poezia naturii și din poezia de dragoste din epoci diferite (<i>pe baza unei creații din fiecare epocă</i>).</p> <p>Teme fundamentale literare și principalele și motive în comunicarea orală și scrisă.</p>
2.2.2 Genuri, poetică	<p>Genurile în epoci diferite (<i>1-2 exemple literare din fiecare epocă</i>).</p> <p>Compararea creațiilor de același gen concepute în epoci diferite, prezentarea trăsăturilor lor comune și deosebite.</p> <p>Identificarea schimbărilor istorice ale stilului (de ex. <i>doina în creația populară și în poezia lui M. Eminescu</i>).</p> <p>Correspondența genurilor de folclor și literatura cultă (de ex. <i>doina - elegia, strigături - epigrame, balada populară - balada cultă, basmul - basmul cult</i>).</p>	<p>Tradiție și inovație la nivelul genului.</p> <p>Cauzele schimbărilor istorice, motivele desființării formelor tradiționale. Trăsăturile poetice ale creațiilor concepute în epoci diferite, de același gen.</p> <p>Interpretarea unei creații fundamentale, creatoare de gen din literatura română, maghiară și universală, identificarea trăsăturilor sale poetice.</p> <p>Examinarea schimbărilor unui gen de la începuturi până în zilele noastre. (de ex.: <i>ode și balade în</i></p>

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
	Analiza complexă a operelor (de ex. <i>din perspective tematica, a genului, compoziției și poeticii</i>).	<i>literatura română, forme ale basmului și romanului</i>).
2.2.3 Epoci ale evoluției literaturii, istoria stilurilor	Relația între literatura și artele înrudite: prezentarea a cel puțin două domenii artistice dintr-o epocă dată pe baza unor creații liber alese de către candidați.	Compararea a doua epoci (de ex.: <i>romantism și realism, impresionism și expresionism, modern și postmodern</i>). Exemple din arta românească, maghiară și universală.
2.2.4 Istoria literaturii	Prezentarea principalelor epoci ale literaturii și culturii românești începând de la cultura în limba slavă (veche) și de la scrierea în limba română până în zilele noastre. Cunoașterea epocilor din istoria culturii, a curentelor filosofice și estetice, a operelor. Prezentarea detaliată a unei cariere scriitoricești. Interpretarea unei creații literare a unui scriitor dintr-o epocă dată. Prezentarea autorilor și operelor într-un context istoric și cronologic. Răspândirea literaturii sub forma tipărită și electronică.	Prezentarea epocilor din istoria culturii și a literaturii române în relația <i>ordine cronologică și cauză-efect</i> (de ex.: <i>Contribuția literaturii religioase la evoluția limbii române; contribuția istoriografiei la dezvoltarea limbii literare și a literaturii române; umanismul, iluminismul, cadrul social, politic și cultural al formării culturii române moderne</i>). Epoci, procese, tradiții în transformare istorică. Demonstrarea continuității și sincronismului pe baza autorilor și operelor lor.

NOȚIUNI SPECIFICE LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE

Nivel mijlociu și nivel ridicat

Cerințele pentru nivelul ridicat sunt marcate cu litere *cursive*.

1. LIMBA ROMÂNA

- valoarea stilistică permanentă și ocazională
- legatura permanentă între cuvinte, locuțiunea, expresia, maxima (dictonul), proverbul actele de vorbire
- *diacronia*, sincronia, diftongii, triftongii, acordul în sintagme

- argumentația: teza (afirmația), argumentul, contraargumentul, combaterea cu argumente (dezmintirea), expresivitatea, eufemismul
- *familia limbilor neolatine (romanice)*
- tipurile principale de limbi, sinonimia gramaticală
- simbolismul fonetic, onomatopeele, plasticizarea, aliterația semnul, sistemul de semne
- (straturi) de semnificații în cuvânt, în propoziție, în text
- structura semantică, elementul semantic, *câmpul semantic*, regula de folosire a semnelor, *limba amestecată*, bilingvismul comunicarea, funcțiile, factorii procesului de comunicare
- formele fundamentale ale comunicării: orală, scrisă, particulară, oficială punctuația: cratima, paranteza, două puncte, *punct și virgulă*, ghilimele felul propozițiilor: modalitate, *primar, secundar*
- mijloacele fonetice la nivelul propoziției și textului
- structura frazei: propoziția simplă, fraza (subordonată, coordonată) modelul de prezentare a frazei
- structurarea orizontală și verticală a limbii: limba standard, limba comună, dialectul, limba comună regională, limbaje de grup, argoul (jargonul)
- dialectele (dialectul crișean)
- retorica: oratoria, discursul ocazional, genurile textelor de persuasiune stilul, element de stil, efectul stilului
- felul elementelor cuvântului (morfema)
- crearea de cuvinte: derivarea, cuvintele compuse, abrevierile (inițiale) sistemul părților de vorbire
- semnificația cuvintelor: monosemantice, polisemantice, omonime; sinonime și antonime, onomatopee, plasticizante
- figurile de stil: metafora, comparație, *sinestezie*, alegorie, simbol, tema, rema
- textul, fraza în text, unități ale textului: alineatul, blocul de text, secțiunea de text semnificația textului: rețeaua tematică, teorema, cuvântul cheie
- elementele de legătură ale textului: conjuncția, pronumele, articolul, adverbul, conexiunile și retroacțiunile (feed-backul) coeziunea textului (lineară, globală)
- tipul de text, felul textului
- concursul; *recomandarea, analiza literară*-interpretarea; *dezbaterea*, referatul, disertația, scrisoarea oficială, împuternicirea, cererea, autobiografia
- limbajul corpului (felul și rolul comunicării extralingvistice) genurile mijloacelor de comunicare în masă, de formare a opiniei publice: știrea, corespondența, comentariul, articolul, interviul, reportajul,
- *glosa, recenzie*

2. LITERATURA

- renașterea, umanismul, barocul
- iluminismul
- clasicismul, romantismul
- realismul
- naturalismul
- impresionismul
- simbolismul
- samănătorismul
- poporanismul
- *modernismul*
- *tradiționalismul*
- avantgarda
- *expresionismul*
- *suprarealismul*
- *dadaismul*
- *futurismul*
- *(post)modernismul*

Genurile literare

- lirismul, genurile lirice
- sonetul
- *glosa*
- arta poetică
- elegia
- oda
- cântul
- imnul
- genuri de tranziție: jurnal, scrisoare, pseudo-scrisoare, balada, poemul descriptiv
- epicul, genuri epice: poezia epică, povestirea, epopăea
- fabula, cronică, legenda, basmul, mitul, legenda, nuvela, *parabola*, schița
- romanul, tipuri de romane: romanul de aventuri, romanul în versuri, Bildungsroman, *romanul istoric*, romanul de inițiere, *romanul-eseu*, romanul autobiografic, romanul psihologic

- drama: tragedia, comedia, piesa de teatru
- Biblia: genurile literare ale Bibliei: profeția, psalmul, evanghelia, parabola

Modurile de exprimare, autor-narator-erou

- autorul, naratorul, eroul, portretul, tipologia
- opera, compoziția, *segmentul (local, temporal, personal, cauzal, de acțiune)* semnificația, structuri de semnificații, opera deschisă, tema, motivul, rețeaua tematică, câmpul semantic
- descrierea acțiunii, mesajului, expozițiunii, conflictului, punctului culminant, deznodământului, prologului, epilogului
- portretul antiteza dialogul
- monolog (interior) catharsisul
- armonia, discordanța, tensiunea (susansul), rezolvarea tensiunii, întârzierea, comicul de situație și de caracter

Stilistica, figurile de stil, mijloacele stilistice

- stilistica, stilul: stilul oral
- stilul direct și indirect (mijlocit și nemijlocit)
- stilul beletristic
- stilul publicistic
- stilul științific
- stilul oficial
- figurile de stil
- epitetul
- metafora
- personificarea
- hiperbola
- alegoria
- mijloacele stilistice
- interogația poetică
- aliterația
- comparația
- calitatea estetică
- fantasticul
- *măreția (sublimul)*
- grotescul

- frumosul
- urâtul
- comicul
- tragicul
- tragicomicul
- umorul, ironia
- sarcasmul

Noțiuni fundamentale de poetică

- versificația - accentuată
- metrică
- picioarele metrice
- felul versurilor
- felul strofei
- felul rimei
- ritmul

C) DESCRIEREA EXAMENULUI

Fazele examenului

Nivel mediu		Nivel ridicat	
Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
240 de minute	15 minute	240 de minute	20 de minute
100 de puncte	50 de puncte	100 de puncte	50 de puncte

Materiale auxiliare acceptate în cursul examenului

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Asigurarea îi revine candidatului	NU SE DĂ	NU SE DĂ	NU SE DĂ	NU SE DĂ

Asigurarea îi revine instituției de examinare.	Pentru rezolvarea subiectului II, în formă tipărită, Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, Dicționarul Explicativ al Limbii Române și/sau dicționarul bilingv (minimum un exemplar pentru câte 10 candidați)	Antologie de texte literare, volume sau alte surse tipărite referitoare la temele date	Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, Dicționarul Explicativ al Limbii Române și/sau dicționarul bilingv (minimum un exemplar pentru câte 10candidați)	Antologie de texte literare, volume sau alte surse tipărite referitoare la temele date.
--	---	--	---	---

Se vor publica

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Material	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor și ale tematicilor	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor și ale tematicilor
Data limită	NU SE PUBLICĂ	Minimum cu 60 de zile înainte de începerea sesiunii de examene.	NU SE PUBLICĂ	Minimum cu 60 zile înainte de începerea sesiunii de examene.
Responsabil	Instituția responsabilă pentru întocmirea materialelor de examen.			

EXAMEN DE NIVEL MEDIU

Examen în scris		Examen oral
240 de minute		15 minute
90 de minute	150 de minute	
Teme		Expunere de subiect

Subiectul I: Înțelegere de text și argumentare sau producerea unui text nonliterar	Subiectul II: Producere de text de analiză literară: interpretarea unui text sau analiză comparată	Expunerea unui subiect de limba română	Expunerea unui subiect literar
50 de puncte	40 de puncte	10 puncte	25 de puncte
Ortografie: 8 puncte Caligrafie: 2 puncte		Calitatea de limbă a expunerii: 15 puncte	
100 de puncte		50 de puncte	

Examenul în scris

Reguli generale

La examenul în scris candidatul trebuie să rezolve o temă centrală cu mai multe subiecte.

Candidatul va rezolva prima dată Subiectul I, pentru care îi stau la dispoziție 90 de minute. Subiectul conține o temă de înțelegere a textului plănuit să fie rezolvat în 60 de minute și una de producere a textului plănuit să fie rezolvat în 30 de minute. Lucrările de examen vor fi adunate după 90 de minute de profesorul supraveghetor.

După aceasta se va împărți și se va rezolva Subiectul II. Pentru acesta stau la dispoziție 150 de minute. Pentru rezolvarea subiectului II pot fi folosite în formă tipărită Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, Dicționarul Explicativ al Limbii Române respectiv dicționar bilingv.

Caracteristicile formale ale subiectelor în scris

În prima parte a examenului în scris se pretinde înțelegerea, respectiv producerea unui text nonliterar. Conform acestora conține o temă de înțelegere a textului și o temă de producere a textului care poate să fie argumentare sau producerea unui text formal – în funcție de temă. Dintre cele două forme de producere de text alege candidatul.

A doua parte a examenului în scris pretinde producerea unui text de analiză literară care, după anumite criterii, poate să fie interpretarea unei opere literare sau a unui fragment dintr-o operă literară sau o analiză comparată a două opere – după alegerea candidatului.

Unde candidatul alege din temele indicate, acolo va indica tema aleasă. Dacă alege cealaltă temă în locul celui pe care a început să o realizeze, candidatul trebuie să taie textul considerat nevalabil.

Caracteristicile de conținut ale subiectelor în scris

I. Înțelegere de text și argumentare sau producere de text formal

Tema înțelegerii textului nonliterar

Textul temei înțelegerii textului poate fi un text, eventual două texte (între care există o corelație) de 700-1000 de cuvinte, cu caracter informativ, de publicistică sau fragmentul acestora.

Întrebările referitoare la înțelegerea textului, conform caracteristicilor tematiche, structurale, de limbă și celor de comunicare se pot rezuma la următoarele:

- identificare și interpretare: identificarea faptelor, datelor, constatărilor; diferite argumente și poziții din text, poziția autorului; sensul textului și straturile de semnificații;
- raporturi: între caracteristicile gramaticale și stilistice ale textului; între titlu și text; între sensul textului și straturile de semnificații;
- caracteristicile textului din punct de vedere al comunicării, al genului textului și al pragmaticii; rolul referințelor, trimiterilor din text; relația dintre text și alte informații (externe);
- structura textului: raporturile logice și de conținut în text; structura textului, modul de redactare a textului, semnificația reflectată prin structură;
- reducerea textului (de exemplu: plan, sinteză, rezumarea concisă a textului pe baza criteriilor precizate, etc).

Tema argumentării sau a producerii textului formal

Candidatul realizează o argumentare sau un text formal din următoarele două posibilități de alegere.

Extinderea pretinsă a temei este de 120-200 de cuvinte.

Tema poate fi următoarea:

A) Argumentare: Poziție susținută prin 3-5 argumente din domeniul vieții publice, culturii, modului de viață.

B) Text formal: Realizarea unui text formal într-un gen, într-o temă specificată, eventual cu factori de comunicare dați. Genurile textului pot fi următoarele: scrisoare de intenție; diferite scrisori oficiale (de ex.: scrisoare de reclamație), cerere, intervenție, alocuțiune, text cu un caracter polemic, recomandare, apreciere; text pentru pliant.

Ambele teme pot cuprinde un scurt text sau un fragment de text pentru stârnirea ideilor. Subiectul informează conform temei concrete despre fracțiunile de puncte care pot fi obținute.

II. Producere de text de analiză literară

Candidatul va alege una din două teme cu subiecte diferite. Extinderea elaborării subiectului ales de către candidat este cel mult de 400-800 de cuvinte. La acest subiect se cere:

A) Analiza, interpretarea unei opere (sau a unui fragment). Subiectul cuprinde criteriul principal al interpretării.

B) Compararea după criterii date a două opere (sau fragmente)

La ambele teme, textul ilustrativ e operă în limba română, care poate fi creație lirică, epică sau dramatică, respectiv fragmentele acestora. Atât operele autorilor români din Ungaria, cât și ale românilor de pretutindeni pot fi alese independent de epocă, stil, tematică, gen. Nu se pretinde necondiționat cunoașterea autorului. În cazul unui fragment de operă nu se pretinde cunoașterea amplă a operei.

Elementul esențial în ambele teme este identificarea problemelor prezentate în textele literare și reflecțiile asupra acestora. Ambele teme cuprind problema centrală a interpretării și a comparării, aspectul, aspectele accentuate acesteia (de ex.: tema prezentată, impresiile situația; comportamentul, caracterizarea personajelor, raportul dintre personaje; rolul, semnificația motivelor; concepția de viață și valorile diferitelor epoci). Cel puțin una dintre teme trebuie să se refere la cultura românilor din Ungaria.

Evaluarea subiectelor în scris

Indicatorul de puncte conține împărțirea punctelor pentru evaluarea temelor. În indicatorul de puncte se publică în cuvânt-titlu elementele de conținut ale rezolvărilor posibile și abaterile eventuale de la acestea. Evaluarea performanței candidatului nu poate fi influențată nici de părerea personală aparte a evaluatorului, care se abate de la judecata generală a problemei, a întrebării, a fenomenului tratat în temă, și nici de părerea candidatului, dacă aceasta diferă de cel general.

Profesorul evaluator în fiecare temă indică greșelile de ortografie și de limbă conform tipurilor de greșeli, publicate în indicatorul de puncte. În evaluarea finală, profesorul evaluator va evalua ortografia și caligrafia întregii lucrări.

I. Înțelegere de text și argumentare sau producere de text formal

Corectarea și evaluarea înțelegerii textului

Evaluarea subiectului înțelegerii textului se face pe baza unui indicator de puncte. Punctajul maxim care se poate obține la acest subiect este de 40. Indicatorul de puncte prezintă punctajele pentru evaluarea nivelului răspunsurilor, respectiv punctajul fracționat. Profesorul evaluator va trece pe fiecare lucrare punctele fracționate, obținute de către candidat, precum și punctajul final atins.

Corectarea și evaluarea argumentării sau producerii textului formal

Evaluarea subiectului producerii textului se face pe baza unui indicator de puncte. Punctajul maxim care se poate obține la acest subiect este de 10. Poate fi evaluată doar acea lucrare care s-a realizat despre una din temele precizate. Dacă candidatul a rezolvat mai multe teme, și nu și-a indicat alegerea evident (nu a subliniat care temă a ales sau nu a tăiat rezolvarea nevalabilă), profesorul evaluator va evalua în ordine prima dintre rezolvările din lucrare. Indicatorul de puncte prezintă punctajul fracționat pentru evaluarea elementelor la ambele teme. Cel care corectează lucrarea va indica elementele de conținut și formă acceptate, conform sistemului de semne publicat în indicatorul de puncte. Profesorul evaluator va trece pe lucrare punctele fracționate, obținute de către candidat, precum și punctajul final atins.

Punctajul pentru înțelegere de text și argumentare sau producerea textului formal (Subiectul I):

Înțelegere de text și argumentare sau producerea textului formal	Înțelegerea textului	40 de puncte
	Producerea textului	10 puncte

II. Corectarea și evaluarea producerii de text de analiză literară

Profesorul evaluator va evalua performanța candidatului după aspectele publicate în descrierea examenului și conform indicatorului de puncte.

În indicatorul de puncte se publică în cuvânt-titlu elementele de conținut ale rezolvărilor posibile. Toate rezolvările care se abat de la acestea și sunt corecte se acceptă, în continuare nu se pretinde, din punct de vedere profesional, folosirea punctuală a limbajului din indicatorul de puncte. Cel care corectează lucrarea va indica elementele de conținut acceptate, conform sistemului de semne publicat în indicatorul de puncte. Element corect poate fi considerat: o observație, consecință, constatare care din aspectul conținutului este valabil și justificat.

Dacă candidatul a rezolvat mai multe teme, și nu și-a indicat alegerea evident (nu a subliniat care temă a ales sau nu a tăiat rezolvarea nevalabilă), profesorul evaluator va evalua în ordine prima dintre rezolvările din lucrare.

Cel care corectează, indică greșelile de structură, stil, limbă și de ortografie, conform tipurilor de greșeli publicate în indicatorul de puncte.

Într-un interval de puncte decide măsura de corespundere la criteriile evaluării.

Aspectele calificării și evaluarea producerii de text de analiză literară

- Conținut – conform înțelegerii textului ilustrativ și a temei; posedării cadrului de cunoștință (cunoștințe referitoare din domeniu, orientare generală); corespunderii elementelor de răspuns la aspectele temei și la textul ilustrativ, sensibilității față de o problemă; respectării temei, descifrării esențialului, bogăției de idei, exemplelor relevante; exprimării atitudinilor personale față de problema respectivă.
- Structura textului – șirul de idei, logica să corespundă genului indicat; să țină cont de coerență, raporturi, proporționalitate, extindere.
- Limbaj (stil, corectitudine de limbă) după registrul de limbă, stil și vocabular, conform normelor limbajului nonliterar.

Producere de text de analiză literară	Calitatea conținutului		25 de puncte
	Calitatea de limbă	Structura textului	5 puncte
		Limbaj (stil, corectitudine de limbă)	10 puncte

Calificarea ortografiei și caligrafiei

- Ortografia – după regulile ortografice; greșelile ortografice grave, ușoare luând în considerare punctuația, după principiul unic de punctaj din indicatorul de puncte.
- Caligrafie – text ordonat, citeț, se iau în considerare aspectele cititorului, formă aranjată.

Adunarea punctelor la subiectul în scris

Înțelegerea textului și argumentare sau producerea textului funcțional	Înțelegerea textului	40 de puncte
	Producere de text	10 puncte
Producere de text de analiză literară	Calitatea conținutului	25 de puncte
	Calitatea limbajului	15 puncte
Ortografie		8 puncte
Caligrafie		2 puncte

Examenul oral

Examenul oral conține rezolvarea și expunerea rezolvării temelor referitoare la câte un subiect de limba și literatura română.

Examenul la limba și literatura română conține 20 de subiecte la literatură și 20 de subiecte la limbă. Subiectele de limbă și literatură formează câte-un șir de subiecte separat.

Atât la șirul de subiecte de limbă cât și la șirul de subiecte de literatură se vor schimba cel puțin 6 subiecte față de anul precedent.

Fiecărui subiect îi aparține câte-o temă. Candidatul va putea folosi la examen următoarele materiale auxiliare: antologii de texte, alte surse de cunoștințe, tipărite (de ex.: versiunea tipărită a unei pagini de internet, DEX, hartă de istoria culturii, album de artă plastică). Materialele auxiliare vor fi asigurate de către instituția de examinare.

Caracteristicile de conținut și formă ale subiectelor la examenul oral

Subiecte la limba română

Subiectele vor fi redactate pe baza temelor expuse la capitolul Limba română din Cerințele detaliate de bacalaureat. Subiectele se vor referi la următoarele teme din cerințele dezvoltate: Limbile în Europa, Istoria limbii române, Limbă și societate, Nivelurile limbii, Textul și tipuri de texte, Comunicare, Cunoștințe fundamentale de retorică, Stilistică și istoria stilurilor.

Subiecte la literatură

Subiectele vor fi redactate după capitolul Literatura română din cerințele detaliate de bacalaureat, respectiv prin îmbinarea temelor din capitolul Niveluri de interpretare și moduri de abordări în așa fel, încât din fiecare temă a capitolului Autori și opere cel puțin un subiect să fie reprezentat între cele 20 de subiecte. Fiecare subiect dintre acestea se poate inspira și din capitolul Niveluri de interpretare și moduri de abordări.

Subiectul la limba română

În funcție de tematică, respectiv de problema concretă indicată, subiectul poate cuprinde o constatare, un citat, o reflecție dezvoltată, un document tipărit sau electronic (de ex: formular, mod de întrebuințare, pagină de ziar, imagine, schemă, hartă, pagină de internet, fragment dintr-un dicționar explicativ), pe urmă menționarea temei de rezolvat.

Tema precizată în subiect poate fi analiza și interpretarea unui citat, respectiv a unui document alăturat de tema de limbă, un fenomen lingvistic formulat, prezentarea și expunerea unei definiții, definirea argumentelor, expunerea în funcție de genul indicat în subiect etc.

Subiectul la literatură

Subiectul poate conține un document tipărit sau electronic (de ex.: citat din beletristică, proză, scurt fragment dintr-un eseu, ilustrație, operă de artă plastică, fotografie din film, hartă, ect.), după care indică tema care trebuie prezentată, aspectele accentuate ale acesteia, respectiv operele concrete corespunzătoare punctelor de vedere indicate. Aspectul accentuat poate fi de ex. orice problemă de gen, tematică, epocă, poetică, estetică, etică. Cel puțin două subiecte trebuie să conțină teme referitoare la literatura românilor din Ungaria. Dacă este necesar și posibil pentru prezentarea subiectului, candidatul alege dintre *Autori sau opere* indicate în subiect.

Tematica șirurilor subiectelor și titlurile subiectelor trebuie publicate conform normelor juridice. Temele subiectelor nu pot fi publicate, se aduc la cunoștință doar la examen.

Evaluarea examenului oral

Punctajul maxim la examenul oral este 50 de puncte. În cadrul acestuia pentru calitatea conținutului răspunsului la literatură se pot da 25 de puncte, pentru calitatea conținutului la limbă 10 puncte, pentru calitatea de limbă la ambele răspunsuri 15 puncte.

La evaluarea răspunsului se vor folosi criteriile generale din tabelul de mai jos. Într-un interval de puncte decide măsura de corespundere la criteriile evaluării.

Calitatea conținutului – la literatura română se pot da în total 25 de puncte, la limba română în total 10 puncte după următoarele criterii:

- Cunoștințele de limbă, de literatură și de cultură
- Cunoștințele referitoare la conținutul subiectului
- Cunoașterea și înțelegerea textului
- Competența de rezolvare a temei
- Bogăția de idei
- Opinia proprie
- Expunerea temei

Calitatea de limbă – pentru cele două răspunsuri se pot da în total 15 puncte după următoarele criterii:

- Sistematizarea, scoaterea în evidență a esențialului

- Ordine logică de idei
- Construcția clară, bine articulată a textului și a frazei
- Folosirea adecvată a cuvintelor, vocabular corespunzător
- Modul clar de prezentare

Adunarea punctelor la subiectul oral

Calitatea conținutului – literatură	25 de puncte
Calitatea conținutului – limba română	10 puncte
Calitatea limbajului expunerii	15 puncte

EXAMEN DE NIVEL RIDICAT

Examen în scris		Examen oral	
240 de minute		20 de minute	
Teme		Expunere de subiect	
Subiecte de înțelegere a textului și de limbă, literatură și de cultură generală	Subiecte de producere de text: analiză literară și reflexie	Expunerea unui subiect de limbă română	Expunerea unui subiect literar
40 de puncte	50 de puncte	10 puncte	25 de puncte
Ortografie: 8 puncte Caligrafie: 2 puncte		Calitatea de limbă a expunerii 15 puncte	
100 de puncte		50 de puncte	

Examenul în scris

Reguli generale

La examenul în scris candidații vor avea de dezvoltat teme centrale cu mai multe subiecte.

Timpul acordat pentru examen poate fi utilizat de candidați după plac precum și ordinea de rezolvare a temelor este de asemenea la liberă alegere. Pentru rezolvarea subiectelor stau la dispoziție 240 de minute. Pentru rezolvare pot fi folosite în formă tipărită Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, Dicționarul Explicativ al Limbii Române respectiv dicționar bilingv.

Caracteristicile de conținut și de formă ale subiectelor la examenul în scris

Examenul în scris conține un subiect de înțelegere a unui text care măsoară folosirea cunoștințelor în domeniu și de care se leagă un șir de teme de limbă, literatură și cultură generală, respectiv două subiecte diferite de producerea textului.

Subiectele de înțelegere a textului și de limbă, literatură și de cultură generală

Subiectele de înțelegere a textului și de limbă, literatură și de cultură generală se leagă de o creație în limba română (un text din domeniul literaturii sau limbii, eseu, proză eseistică, literatură nonficțională, dramă respectiv un fragment din acestea).

Subiectele pretind pe de o parte înțelegerea textului, pe de altă parte aplicarea cunoștințelor de limbă și literatură (identificarea, cunoașterea și folosirea după caz a definițiilor pentru diferite texte, subiectele solicită în continuare revelarea corelațiilor din domeniul istoriei literaturii, a genurilor, a tematicii și a motivelor, respectiv, ele includ întrebări referitoare la caracteristicile gramaticale, retorice, stilistice, textuale și ortografice ale textului, întrebări referitoare la limbă). Subiectul conține întrebări referitoare la înțelegerea textului, la cunoștințele de limbă și de literatură.

Subiecte de producere de text

Subiectele de producere de text se compun din producerea a două texte de către candidați legate de două teme, pe baza criteriilor și genurilor indicate.

Subiectele de producere de text sunt următoarele:

- Interpretarea și aprecierea în dimensiunile cerute a unei opere date, (în continuare analiză literară)
 - La analiza literară, textele ilustrative sunt opere literare de limba română (creație lirică, epică sau dramatică, respectiv fragmentele acestora). Atât operele autorilor români din Ungaria, cât și ale românilor de pretutindeni pot fi alese independent de epocă, stil, tematică și gen. Nu se pretinde necondiționat cunoașterea autorului. În cazul unui fragment de operă nu se pretinde cunoașterea amplă a operei.
- Elaborarea unei argumentări sau a unei păreri: reflecții în legătură cu o temă literară, culturală, estetică, filozofică și etică, un fenomen dat, sau cu o problemă de actualitate, de ex: reflecție la fenomenele culturale și ale vieții publice ale epocii (în continuare producere de text de reflecție).

Fiecare din teme are la bază un text ilustrativ (de ex: o operă literară, un fragment literar; un scurt citat, prezentat ca text de referință pentru o analiză pe bază de argumente).

Extinderea elaborării subiectului de analiză literară este cel mult de 400-800 de cuvinte.

Extinderea elaborării subiectului de producere de text de reflecție este cel mult de 150-450 de cuvinte.

Cel puțin una dintre teme trebuie să se refere la cultura românilor din Ungaria.

Evaluarea subiectelor în scris

Evaluarea subiectelor se face pe baza unui indicator de puncte. În indicatorul de puncte se publică în cuvânt-titlu elementele de conținut ale rezolvărilor posibile și abaterile eventuale de la acestea. Evaluarea performanței candidatului nu poate fi influențată nici de părerea personală aparte a evaluatorului care se abate de la judecata generală a problemei, a întrebării, a fenomenului tratat în temă, și nici de părerea candidatului, dacă aceasta diferă de cel general.

Profesorul evaluator în fiecare temă indică greșelile de ortografie și de stilistică conform tipurilor de greșeli publicate în indicatorul de puncte. În evaluarea finală, profesorul evaluator va evalua ortografia, corectitudinea limbii și caligrafia întregii lucrări.

Evaluarea subiectelor de înțelegere a textului, de limbă, literatură și de cultură generală

Evaluarea subiectelor de înțelegere a textului și de limbă, literatură și de cultură generală se face pe baza unui indicator de puncte. Punctajul maxim este de 40 de puncte. Indicatorul de puncte prezintă punctajele pentru evaluarea nivelului răspunsurilor, respectiv punctajul fracționat. Profesorul evaluator va trece pe fiecare lucrare punctele fracționate obținute de către candidat, precum și punctajul final atins.

Evaluarea subiectelor de înțelegere a textului, și de limbă, literatură și de cultură generală	40 de puncte
--	--------------

Corectarea și evaluarea producerii de text

Profesorul evaluator va evalua performanța candidatului după aspectele publicate în descrierea examenului și conform indicatorului de puncte.

În indicatorul de puncte se publică în cuvânt-titlu elementele de conținut ale rezolvărilor posibile. Toate rezolvările care se abat de la acestea și sunt corecte, se acceptă. În continuare nu se pretinde din punct de vedere profesional folosirea punctuală a limbajului din indicatorul de puncte.

Cel care corectează lucrarea va indica elementele de conținut acceptate, conform sistemului de semne publicat în indicatorul de puncte.

Cel care corectează, indică greșelile de structură, stil, limbă și de ortografie.

Într-un interval de puncte decide măsura de corespundere la criteriile evaluării.

Criteriile calificării și evaluării ale producerii de text de analiza literară

Punctajul constatat de cel care corectează, indică punctele evaluării conținutului la analiza literară, respectiv punctajul structurii, stilului și a corectitudinii de limbă - ținând cont de următoarele criterii:

- Conținut – se ține cont de înțelegerea textului ilustrativ și a temei; de posedarea cadrului de cunoștințe (cunoștințe referitoare la domeniu, cultură generală); de corespunderea elementelor de răspuns la aspectele temei și la textul ilustrativ (sensibilitatea față de o problemă, scoaterea în evidență a esențialului, rămâne la subiect, bogăția de idei, exemplele relevante, exprimarea opiniei)
- Structura textului – șirul de idei, logica să corespundă genului indicat; să țină cont de coerență, de raporturi, de proporționalitate, de extindere.
- Limbaj (stilul textului, corectitudine de limbă) - după registrul de limbă, stil și vocabular; conform normelor limbajului nonliterar.

Criteriile calificării și evaluării ale producerii de text de reflecție

Punctajul constat de cel care corectează, indică punctele evaluării conținutului la textul de reflecție, respectiv punctajul structurii, stilului și a corectitudinii de limbă după următoarele criterii:

- Cunoștințe referitoare din domeniu, orientare generală
- Sensibilitate față de o problemă, bogăția de idei
- șirul de idei, structura textului
- Calitatea limbajului (stil, corectitudine de limbă)

Punctajul și aspectele evaluării a celor două subiecte:

Analiza literară 30 de puncte	Conținut	15 puncte
	Structura textului	5 puncte
	Calitatea limbajului (stil, corectitudine de limbă)	10 puncte
Text de reflexie 20 de puncte	Conținut	5 puncte
	Sensibilitate față de o problemă	5 puncte
	șirul de idei	5 puncte
	Calitatea limbajului (stil, corectitudine de limbă)	5 puncte

Calificarea ortografiei și caligrafiei

- Ortografia – după regulile ortografice; greșelile ortografice grave, ușoare luând în considerare punctuația, după principiul unic de punctaj din indicatorul de puncte.
- Caligrafie – text ordonat, citeț, se iau în considerare aspectele cititorului, formă aranjată.

Adunarea punctelor la subiectul în scris

Subiectul de înțelegere a textului, de limbă, literatură și de cultură generală	40 de puncte
Producerea textului de analiză literară	30 de puncte
Producerea textului de reflectare	20 de puncte
Ortografie	8 puncte
Caligrafie	2 puncte

Examenul oral

Examenul oral la nivel ridicat se desfășoară conform șirului de subiecte întocmit central.

La examenul oral, candidatul va prezenta rezolvarea și expunerea temelor atât la subiectul de literatură română, cât și la limba română.

Examenul la limba și literatura română conține 20 de subiecte la literatură și 20 de subiecte la limbă. Subiectele de limbă și literatură formează separat câte-un șir de subiecte.

Atât la șirul de subiecte de limbă cât și la șirul de subiecte de literatură se vor schimba cel puțin 6 subiecte față de anul precedent.

Candidatul va putea folosi la examen următoarele materiale auxiliare: antologii de texte, alte surse de cunoștințe, tipărite (de ex.: versiunea tipărită a unei pagini web, DEX, hartă de istoria culturii, album de artă plastică). Materialele auxiliare vor fi asigurate de către instituția examinatoare.

Caracteristicile de conținut și formă ale subiectelor la examenul oral

La examenul oral candidatul va prezenta un subiect de literatură și unul de limbă. Ariile tematice, precum și subiectele de examen se vor putea schimba anual.

Subiecte de limba română

Subiectele vor cuprinde cel puțin un subiect din fiecare din capitolele de Limba română din cerințele detaliate de bacalaureat.

Subiecte de literatură

Cerințele examenului oral trebuiesc întocmite după capitolele Autori și Opere, respectiv Niveluri de interpretare, abordări din cerințele detaliate de bacalaureat. Fiecărui subiect îi aparține o temă, temele pot varia de la o zi de examen la alta.

Subiectul la limba română

Tema de limba română cuprinde o constatare, un citat, o idee sugestivă, un document imprimat sau electronic, (de ex.: formular, îndrumător de folosire, pagină de ziar, imagine, schemă, hartă, pagină internet, fragment, de dicționarul explicativ în limba maternă), și prezintă problema de rezolvat.

Tema precizată în subiectul extras poate fi analiza citatului sau a textului ilustrativ, după criteriile date, rezolvarea unor probleme legate de limbă, prezentarea unor reguli, explicarea unor noțiuni, a unor argumente, o prezentare a genului precizat în subiect, etc.

Subiectul la literatura română

Subiectul cuprinde totdeauna o reflecție de dezvoltat sau un document electronic (de ex. un citat din literatura beletristică, proză eseistică, un scurt fragment dintr-un eseu, o ilustrație, o creație de artă plastică, o scenă dintr-o piesă de teatru, dintr-un film, o schemă, o hartă etc.), pe urmă se indică tema de dezvoltat, criteriul de prezentare a acesteia, respectiv un autor și o operă, pe baza criteriilor evidențiate.

Un criteriu important poate fi oricare problemă de poetică, istorie literară, gen, de istoria stilurilor, de estetică, de etică, sau o problemă de viață de actualitate, motiv, o caracteristică a operei, a activității autorului. Cel puțin două subiecte trebuie să conțină teme referitoare la literatura românilor din Ungaria.

Tematica șirurilor subiectelor și titlurile subiectelor trebuie publicate conform normelor juridice. Temele subiectelor nu pot fi publicate, se aduc la cunoștință doar la examen.

Evaluarea examenului oral

Punctajul maxim la examenul oral este 50 de puncte. În cadrul acestuia pentru calitatea conținutului răspunsului, la literatură se pot da 25 de puncte, pentru calitatea conținutului la limbă, 10 puncte, pentru calitatea de limbă, la ambele răspunsuri 15 puncte.

La evaluarea răspunsului se vor folosi criteriile generale din tabelul de mai jos. Într-un interval de puncte decide măsura de corespundere la criteriile evaluării.

Calitatea conținutului – la literatura română se pot da în total 25 de puncte, la limba română în total 10 puncte după următoarele criterii:

- Cunoștințele de limbă, de literatură și de cultură
- Cunoștințele referitoare la conținutul subiectului
- Cunoașterea și înțelegerea textului
- Competența de rezolvare a temei
- Bogăția de idei
- Opinia proprie
- Expunerea temei

Calitatea de limbă – pentru cele două răspunsuri se pot da în total 15 după următoarele criterii:

- Sistematizarea, scoaterea în evidență a esențialului
- Ordinea logică de idei
- Construcția clară, bine articulată a textului și a frazei
- Folosirea adecvată a cuvintelor, vocabular corespunzător
- Modul clar de prezentare

Adunarea punctelor la subiectul oral

Calitatea conținutului – literatură	25 de puncte
Calitatea conținutului – limba română	10 puncte

Calitatea limbajului	15 puncte
----------------------	-----------